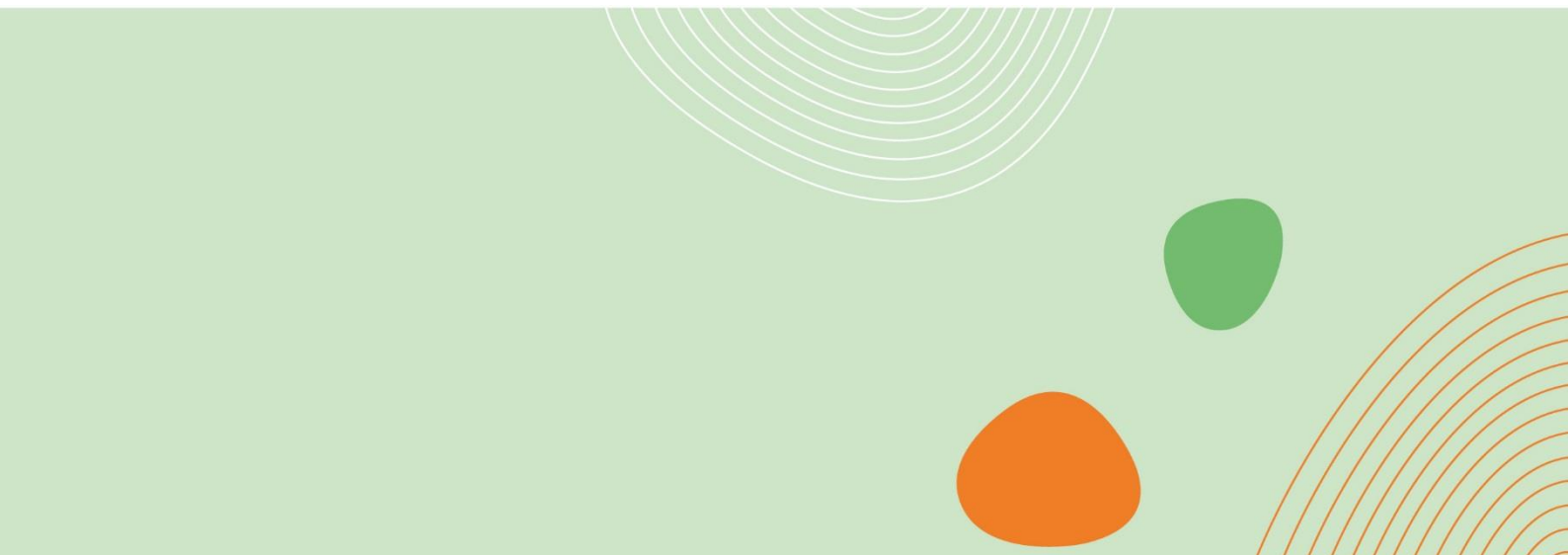
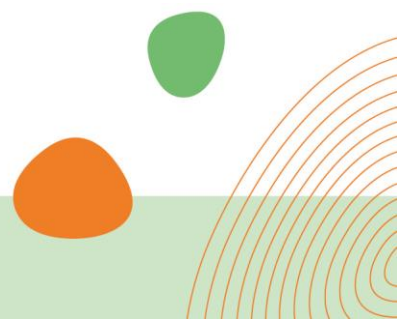

Pedagogisch beleidsplan

INLEIDING

Fantaziehuis is een maatschappelijke organisatie die staat voor gelijke kansen voor ieder kind. Ieder kind krijgt de aandacht die het verdient. Voor ouders zijn we een betrouwbare partner in ontwikkeling. We benutten de kracht van onze medewerkers en leveren een actieve bijdrage aan praktijkonderwijs.

We werken vanuit een kindvolgende benadering; in het begeleiden van kinderen hebben we nadrukkelijk oog voor het unieke en competente kind. We geloven dat de behoefte aan contact, de drang tot ontdekken en onderzoeken en de wil om het goed te doen allemaal al in het kind zitten. Kinderen spelen zelf een actieve rol en zijn daarmee de motor van hun eigen ontwikkeling. In onze interactie met hen gaat het dus vooral om kijken en aansluiten. Wij, volwassenen, spelen hierin een hele belangrijke rol. Wij kunnen het verschil maken in de ontwikkeling van kinderen. Een open houding door initiatief te nemen, open te staan voor het initiatief van kinderen, emoties en ervaringen te delen, kinderen uit te dagen en op weg te helpen: een goede interactie met de kinderen is het hart van ons pedagogisch beleid.

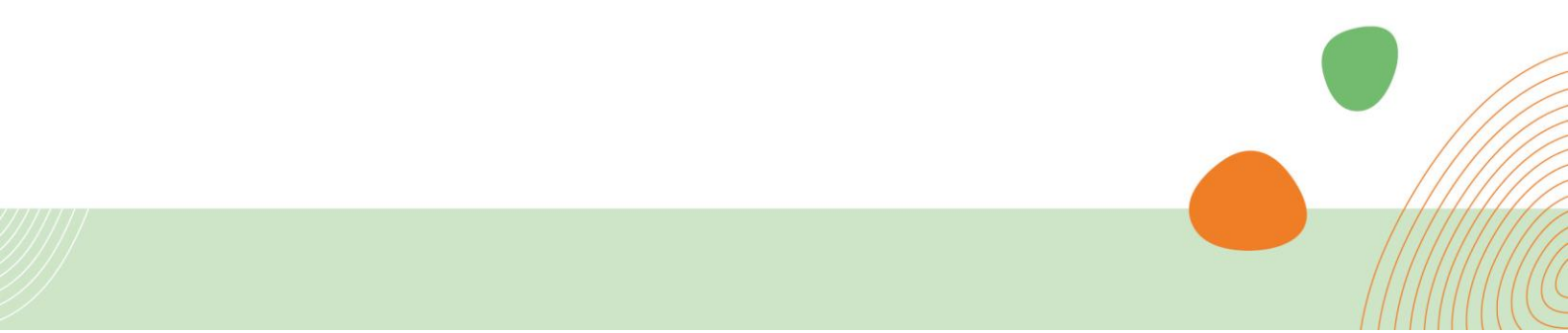
In ons pedagogisch beleidsplan wordt beschreven hoe wij zorgen voor kwalitatief goede kinderopvang. Het bestaat uit 3 onderdelen:

- het visiedocument
- de praktijkwijzer per leeftijdscategorie
- het locatiewerkplan

In het visiedocument wordt de theoretische achtergrond van onze visie en werkwijze beschreven. Er wordt duidelijk gemaakt wat er van de pedagogisch medewerkers verwacht wordt vanuit wet en regelgeving en het beschrijft onze missie en visie op het de ontwikkeling van kinderen.

Een praktijkwijzer per leeftijdscategorie is een vertaling van het visiedocument naar de dagelijkse praktijk op de groepen. Het geeft ons handvatten om ons te kunnen richten op het welbevinden en de ontwikkeling van de kinderen. Praktijkwijzers worden per leeftijdscategorie (baby, dreumes, peuter, BSO-kind) beschreven en hierin is er aandacht voor onze basishouding en het bieden van een leerrijke omgeving aan de kinderen. De praktische vertaling biedt ook fotomateriaal ter ondersteuning.

In het locatiewerkplan staan praktische zaken rondom personeel en groepen, veiligheid en gezondheid en vestiging gebonden werkafspraken.

Inhoud

1	Visiedocument Fantaziehuis	5
	<ul style="list-style-type: none"> ● Missie en visie 	
2	De 4 pedagogische basisdoelen	8
	<ul style="list-style-type: none"> ● Bieden van emotionele veiligheid ● Bevorderen van de ontwikkeling van persoonlijke competenties ● Bevorderen van de ontwikkeling van de sociale competenties ● Socialisatie door overdracht van algemeen aanvaardbare warden en normen 	
3	Inspirator Marianne Rixsen Walraven	12
	<ul style="list-style-type: none"> ● Visie ● Rixsen-Walraven binnen ons pedagogisch beleidsplan 	
4	De 6 interactievaardigheden	14
	<ul style="list-style-type: none"> ● Sensitieve responsiviteit ● Respect voor de autonomie ● Structuur en leiding geven ● Praten en uitleggen ● Ontwikkelingsstimulering ● Begeleiden van interacties tussen kinderen 	
5	Volgen van de ontwikkeling van het kind	19
	<ul style="list-style-type: none"> ● Volgen van de ontwikkeling van het kind van 0-4 jaar ● Volgen van de ontwikkeling van het kind van 4-12 jaar ● Mentorschap ● Kinderen met bijzonderheden in de ontwikkeling 	
5	Communicatie met ouders	22
	<ul style="list-style-type: none"> ● Samenwerking ● Informatie over eigen kind ● Informatie over het activiteiten aanbod aan de kinderen ● Contact intensiveren ● Oudercommissie 	
7	Beroepskwalificatie personeel en ondersteuning beroepskrachten	25
	<ul style="list-style-type: none"> ● Beroepskrachten ● Vrijwilligers ● Beroepskrachten in opleiding (BBL) en stagiaires (BOL) 	

- Piramidetrainer
- Pedagogisch coach

8 Praktische invulling **28**

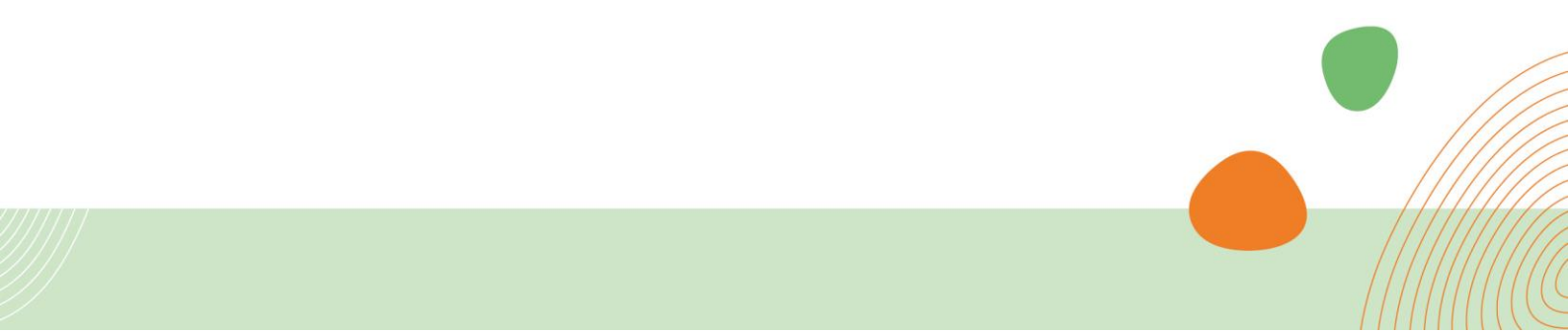
- Groepsgrootte en leeftijdsopbouw
- Beroepskracht-kind ratio
- Groepsruimte en groepen
- Wennen
- Overgang naar een andere groep
- BSO en begeleiding 4 jaar tot einde basisschool
- Extra opvang of ruilen
- Achterwacht
- Vierogenprincipe
- Drie-uursregeling
- Veiligheid en gezondheidsbeleid

9 Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) **33**

- Onze visie op voor- en vroegschoolse educatie (VVE)
- VVE in het kinderdagverblijf en in de peuteropvang
- VVE-methode: Piramide
- Volgen van de ontwikkeling van het kind 0-4 jaar
- Tutoren
- Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie
- Certificering
- Speelleeromgeving

10 Evaluatie van het pedagogisch beleid **44**

- Evaluatiemomenten

1 Visiedocument FANTAZIEHUIS

In het visiedocument worden onze uitgangspunten en werkwijze uiteengezet.

Ons visiedocument is gebaseerd op:

- Het Landelijk Pedagogisch Kader Kindercentra 0-4 jaar;
- Het Landelijk Pedagogisch Kader Kindercentra 4-13 jaar;
- Boink; Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang;
- Brancheorganisatie Kinderopvang;
- Uitgangspunten Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang; pedagogische doelen van Marianne Riksen-Walraven;
- De VVE Piramide-methode.

* Daar waar ouder(s) staat, gelieve te lezen ouder(s)/verzorger(s)

** Daar waar groep staat, geldt: 'stamgroep' voor kinderopvang 0 - 4 jaar en 'basisgroep' voor buitenschoolse opvang

*** Daar waar zij, ze of haar staat, gelieve te lezen hij/zij en zijn/haar

Lees verder en beleef, ontmoet en ontdek onze kracht waarbij het kind en de opvangvraag centraal staan.

Missie

We staan voor kwalitatief goede kinderopvang en we vervullen met onze kinderopvang ook een maatschappelijk belang. Daarom werken we nauw samen met onze kernpartners aan ontwikkeling/participatiemogelijkheden van kinderen, ouders en medewerkers in de samenleving.

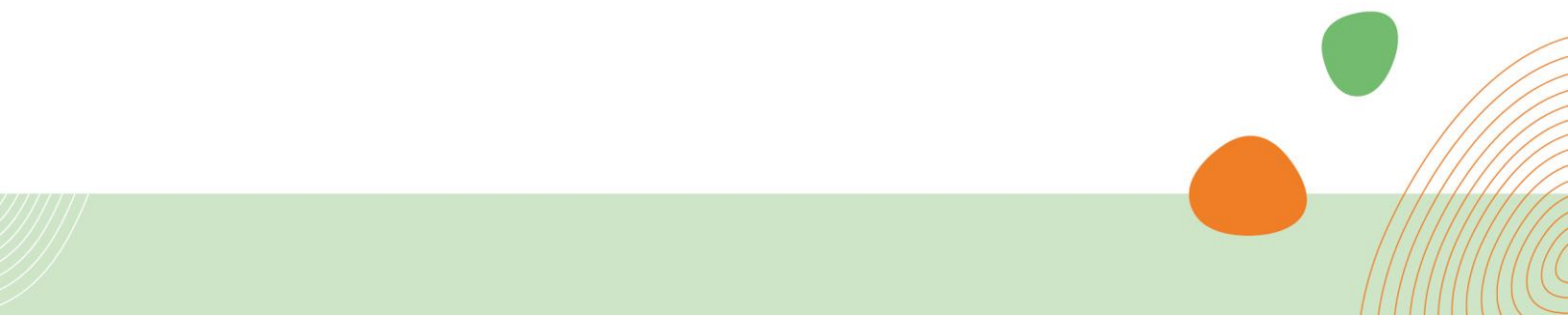
Visie

Wij zijn een maatschappelijke organisatie en staan voor gelijke kansen voor ieder kind. Ieder kind krijgt de aandacht die het verdient. Voor de ouders zijn wij een betrouwbare partner in opvoeding en zorg. Wij benutten de kracht van onze medewerkers en leveren een actieve bijdrage aan praktijkonderwijs. Wij participeren in netwerken met kernpartners

De meerwaarde voor uw kind

- Kinderopvang verbreedt de wereld van uw kind;
- Opvang in een veilige omgeving door professionele medewerkers;
- Ontmoeten van en spelen met leeftijdsgenootjes;
- Goed voorbereid naar de basisschool;
- Kinderopvang bevordert de sociale ontwikkeling;

- Samen spelen, samen delen. "Spelenderwijs van elkaar leren";
- Creativiteit beleven aan de hand van verschillende thema's;
- Spelenderwijs ontwikkelen.

2 De 4 pedagogische basisdoelen

In de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang zijn de vier pedagogisch doelen van Riksen-Walraven opgenomen als definitie van verantwoorde kinderopvang.

De vier pedagogisch doelen zijn:

1. Bieden van emotionele veiligheid in een gezonde en veilige omgeving
2. Bevorderen van de ontwikkeling van persoonlijke competenties
3. Bevorderen van de ontwikkeling van sociale competenties
4. Socialisatie door overdracht van algemeen aanvaarde waarden en normen

2.1 Bieden van emotionele veiligheid in een gezonde en veilige omgeving

Emotionele veiligheid is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Een kind wat zich emotioneel veilig voelt gaat op ontdekking en zal zich gaan ontwikkelen. Daarom moet de opvang een veilige basis, een 'thuis' zijn, waar kinderen zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn. Het bieden van veiligheid draagt bij aan het welbevinden van het kind en is een voorwaarde voor het realiseren van de andere pedagogische doelen.

Hoe bieden wij kinderen emotionele veiligheid?

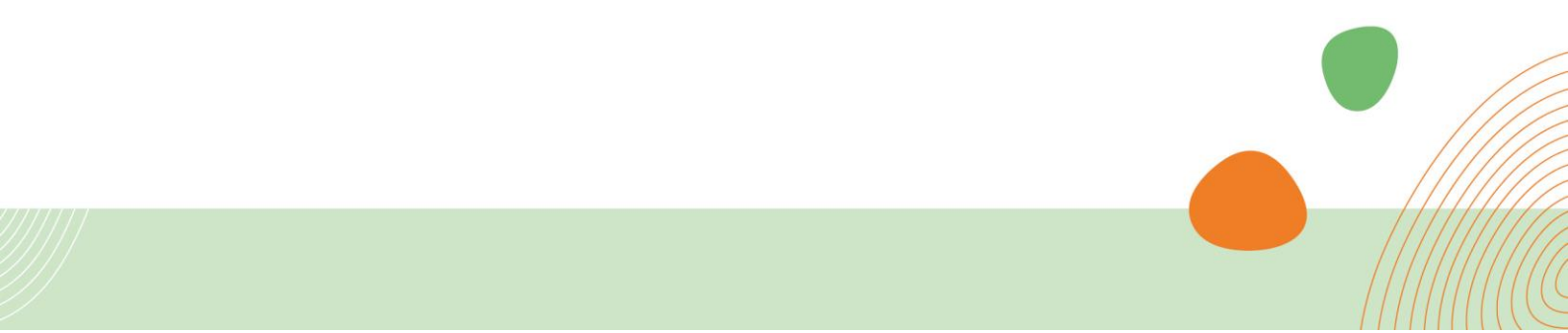
De beste medewerkers

Alles wat wij willen bereiken, staat of valt met de kwaliteit en het enthousiasme van onze medewerkers. Voor de kinderen is een vertrouwd iemand ongelooflijk belangrijk.

Betrouwbare, professionele, betrokken en gedreven pedagogisch medewerkers en stagiaires zijn onmisbaar. Daarom werken we met vaste pedagogisch medewerkers op de groepen en vaste invalkrachten binnen een werkgebied. Zo is iedereen bekend voor elkaar!

Structuur en voorspelbaarheid

Voor jonge kinderen is de hele wereld nieuw en gebeuren er veel onverwachte dingen. Ze zoeken daarom de nabijheid van vertrouwde pedagogisch medewerkers. Ze vertrouwen erop dat zij goed voor hen zullen zorgen en structuur geven. Kinderen hebben behoefte aan begrenzing en ruimte. Binnen die ruimtes kunnen kinderen op ontdekking gaan. Pedagogisch medewerkers kunnen structuur geven door een vast dagritme te hanteren met herkenbare eet- en slaapmomenten, ruimte voor vrij spel geven, activiteiten aanbieden en buitenspelen. Daarnaast geven vertrouwde rituelen een gevoel van veiligheid en verbondenheid aan kinderen.

Vaste stamgroep en een bekend gezicht op de groep

Een vertrouwde relatie tussen een pedagogisch medewerker en een kind ontstaat door herhaaldelijk contact. Daarom is het van belang dat een kind in de dagopvang in één vaste stamgroep ofwel basisgroep wordt geplaatst en vaste pedagogisch medewerkers om zich heen heeft. Daarnaast is het van belang dat er vaste kinderen in de stamgroep zitten. Als kinderen elkaar vaker zien, leren ze elkaar kennen en wordt het gemakkelijker om samen te spelen. Er ontstaat een wij-gevoel en dat geeft kinderen een gevoel van vertrouwen.

Inrichting en leerrijke omgeving

We willen dat kinderen en ouders zich welkom voelen bij ons. De inrichting van de omgeving draagt hier aan bij en zorgt voor een gevoel van veiligheid en geborgenheid. We besteden aandacht aan akoestiek, licht, kleur, indeling en hoogwaardig meubilair en onze materiaalkeuze is afgestemd op de leeftijd van de kinderen. Voor kinderen is het belangrijk dat de leefomgeving voorspelbaar en vertrouwd is en dat zij weten waar ze zijn door duidelijke kenmerken en vaste speelplekken. De herkenbaarheid zorgt voor rust en structuur (veiligheid en vertrouwen), kinderen komen sneller tot spel en zullen zich beter ontwikkelen. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en willen graag op ontdekkingstocht. We willen te allen tijde een leerrijke omgeving aanbieden aan de kinderen waar het spontane leren goed tot zijn recht kan komen.

2.2 Bevorderen van de ontwikkeling van persoonlijke competenties

Kinderen hebben een natuurlijke drijfveer om zich te ontwikkelen en te ontplooien. Van belang is om aan te sluiten bij de behoefte, de interesse en het niveau van het kind. Dat betekent dat we aansluiten bij het spontane leren en spelen, kansen grijpen en de kinderen uitdagen tot een volgende stap, maar we creëren ook kansen.

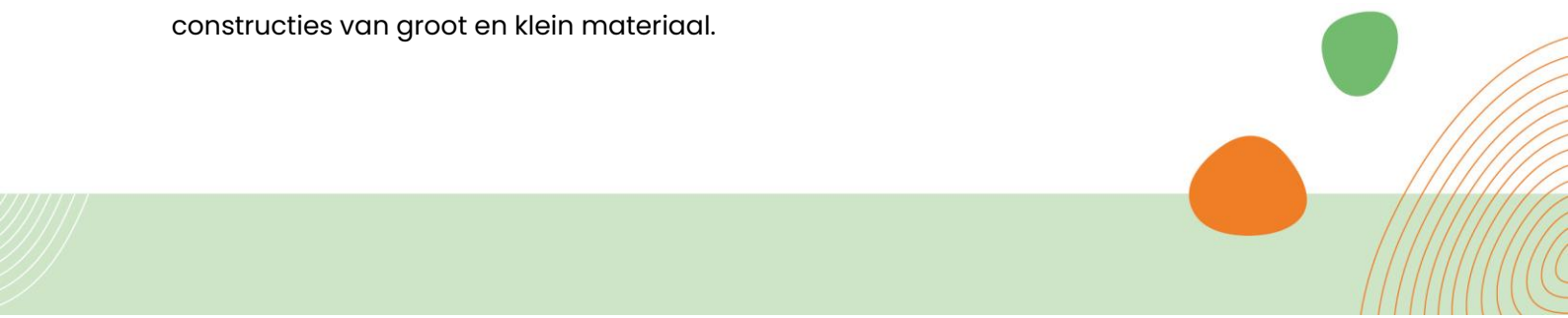
In de groep wordt aan de kinderen de mogelijkheden geboden om verschillende persoonlijke competenties te ontwikkelen.

Emotionele competentie is gericht op het gevoel er te mogen zijn en vertrouwen kunnen hebben in relaties met andere mensen.

Motorische en zintuiglijke competentie is gericht op de zelfredzaamheid van het kind en de aangeboren drang alles zelf te willen doen.

Cognitieve competentie is gericht op de uitdaging om zich te ontplooien en ontwikkelen. Jonge kinderen zijn onderzoekers en willen hun wereld verruimen door ontdekkingen.

Creatieve competentie is gericht op het creatieve aspect om zich uit te drukken in dans en beweging, muziek of beeldende competenties als tekenen, verven of bouwen van constructies van groot en klein materiaal.

Hoe bevorderen wij de ontwikkeling van deze persoonlijke competenties?

Ontwikkelen en leren lijkt bij jonge kinderen vanzelf te gaan. Ze worden geboren met een groot vermogen en motivatie om te leren. Voor een groot gedeelte ligt de loop van de ontwikkeling genetisch vast, maar de invloed van ouders en andere belangrijke opvoeders zoals pedagogisch medewerkers, is minstens zo groot. We dagen de kinderen dagelijks uit in de ontwikkeling van hun emotionele, motorische, cognitieve, taal- en creatieve vaardigheden. Ook willen wij bijdragen aan het vormen van gezonde eetgewoonten. Het is belangrijk dat een kind op jonge leeftijd een gezond voedingspatroon aanleert.

De ontwikkeling en de manier van leren verloopt voor ieder kind op een eigen manier. Zowel qua tempo als qua inhoud. Kinderen hebben het dan ook nodig om te kunnen kiezen en zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Voorwaarden om je als kind goed te ontwikkelen zijn spontane nieuwsgierigheid, rust en herhaling en kunnen opgaan in spel. Kinderen leren met name spontaan en we kijken als pedagogisch medewerker naar wat kinderen in hun spel nodig hebben. Het is van groot belang dat het spel van kinderen actief begeleid en verrijkt wordt.

2.3 Bevorderen van de ontwikkeling van de sociale competenties

Doordat de kinderen in een groep zijn, hebben zij de hele dag de mogelijkheid om sociale competenties te oefenen en te ontwikkelen. Met sociale competenties wordt een scala aan sociale kennis en vaardigheden bedoeld, zoals het leren samenwerken, andere helpen, zich inleven in een ander, communiceren, conflicten voorkomen en oplossen en het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. Door het leren van sociale competenties geef je kinderen de kans om zich te ontwikkelen tot personen die goed kunnen functioneren in de samenleving.

Hoe bevorderen wij de ontwikkeling van sociale competenties?

Kinderen ontwikkelen hun sociale competenties het beste door ze goed te begeleiden in hun interacties en in relatie met hun sociale omgeving. Zo worden er spelenderwijs sociale kennis en sociale vaardigheden bijgebracht. Hierdoor zijn kinderen steeds meer in staat om zelfstandig relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden. De omgeving in de kinderopvang is een rijke sociale omgeving met zowel kinderen als volwassenen. Positieve interacties met leeftijdsgenoten en pedagogisch medewerkers zullen bijdragen aan hoe een kind zich in een groep kan handhaven. Sociale ontwikkeling komt tot uiting in sociaal gedrag van een kind en is zichtbaar in wat een kind zegt en doet. Kinderen kunnen daarbij opvallend gedrag laten zien dat afwijkt van andere kinderen. Opvallend gedrag kan voorbij een bepaalde grens als probleemgedrag worden gezien. Deze kinderen hebben vaak extra ondersteuning nodig.

We stimuleren kinderen om rekening te houden met elkaars gevoelens en om zichzelf uit te dagen een bijdrage te leveren aan het geheel of de groep. We stimuleren kinderen om te luisteren, hun gevoelens uit te drukken en hun taalbetekenis te vergroten. Dit draagt bij tot

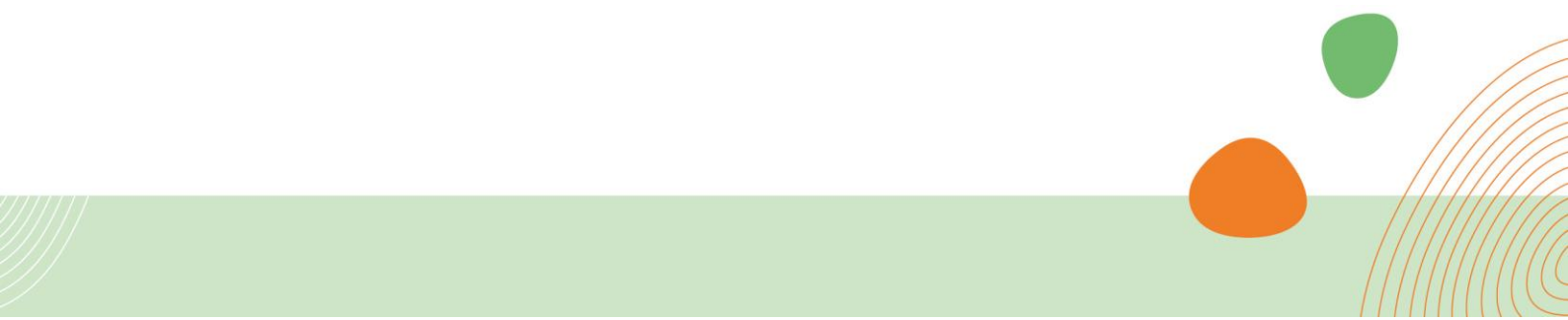
een goede taal- en communicatieontwikkeling en interactievaardigheden. Zo kunnen kinderen op een acceptabele manier hun emoties uiten, krijgen ze het besef dat eigen handelen iets teweeg kan brengen en komen ze voor zichzelf en anderen op.

2.4 Socialisatie door overdracht van algemeen aanvaarde waarden en normen

De kernwaarden van Kinderopvang Rivierenland en de SPGG zijn vast gelegd in de gedragscode. Hierin wordt beschreven hoe we met ons zelf, de ander en de wereld omgaan. Kinderen krijgen de waarden en normen mee van de omgeving waarin ze opgroeien en naast het gezin speelt ook de kinderopvang hierin dus een belangrijke rol.

Hoe bieden wij de overdracht van waarden en normen aan?

Door met alle medewerkers de gedragscode na te leven en er dus duidelijkheid is over hoe je te gedragen binnen de organisatie, zijn alle pedagogisch medewerkers zich bewust van hun voorbeeldrol richting de kinderen. In de basis werken Kinderopvang Rivierenland en de SPGG vanuit de Nederlandse cultuur, met haar normen en waarden, feesten en tradities. Echter hebben we in onze samenleving steeds meer culturen en nationaliteiten en kunnen er hierdoor verschillen zijn in waarden en normen. Hier hebben we respect voor. We luisteren altijd naar de wensen en behoeften van kinderen en hun ouders en spelen er op in. Ieder mens is uniek en mag zichzelf zijn bij ons. Ook binnen thema's kan er aandacht zijn voor andere culturen, waarden en normen.

3 Inspirator Marianne Riksen-Walraven

3.1 Visie

De visie van Marianne Riksen-Walraven ligt ten grondslag aan ons pedagogisch beleid. Haar kerngedachte is dat een kind grote behoefte heeft aan veiligheid, bescherming, communicatie en zich in het eerste jaar aan zijn primaire opvoeder(s) hecht. De kwaliteit van deze relatie is belangrijk voor de wijze waarop een kind in zijn verdere leven met zijn omgeving om zal gaan.

Een kind kan zich aan meerdere personen hechten, dus naast ouders ook aan pedagogisch medewerkers. Interacties met pedagogisch medewerkers zijn de eerste 2 levensjaren voor een kind van groot belang. Daarna worden de interacties met leeftijdsgenootjes steeds belangrijker. Het opleidingsniveau, de persoonlijkheid en de emotionele intelligentie van een pedagogisch medewerker bepaald haar vermogen om op een sensitieve en inspirerende wijze met kinderen om te gaan. Daarnaast spelen een goede balans in werkdruk en een prettige werkomgeving ook een belangrijke rol voor het pedagogisch handelen.

Centrale thema's in de visie van Marianne Riksen-Walraven zijn:

1. Heeft een kind het naar zijn zin? (basisdoel 1)
2. Heeft een kind een leerrijke ervaring gehad? (basisdoel 2)
3. Heeft een kind met andere kinderen gespeeld (basisdoel 3)
4. Heeft een kind geleerd op een sociale en respectvolle manier met anderen en andere dingen om te gaan? (basisdoel 4)

3.2 Riksen Walraven binnen ons pedagogisch beleidsplan

Op deze manier integreren we deze visie binnen onze werkwijze:

- De 4 pedagogische basisdoelen lopen als een rode draad door ons pedagogisch beleid.
- De 6 interactievaardigheden worden gezien als ingrediënten voor de juiste basishouding als pedagogisch medewerker.
- We zorgen voor een grote continuïteit onder de medewerkers op alle groepen door eisen te stellen aan het aantal werkdagen, het opnemen van gespreide vakanties en een maximaal aantal pedagogisch medewerkers per groep te hebben.
- Een goed werkklimaat en open communicatie is een voorwaarde om goed te kunnen functioneren als pedagogisch medewerker.
- Medewerkers worden zorgvuldig geselecteerd, waarbij ook goed wordt gelet op de persoonlijkheid van een nieuwe medewerker.
- De organisatiestructuur is zo opgebouwd, dat teamleiders het primaire proces van de pedagogisch medewerkers en het team als geheel op de werkvloer ondersteunen.

Daarnaast faciliteren de medewerkers op het kantoor dit proces. Hierdoor kunnen pedagogisch medewerkers zich volledig richten op de interactie met de kinderen op de groep.

4 De 6 interactievaardigheden

De kwaliteit van de interactie tussen ons en kinderen bepaalt voor een groot deel de pedagogische kwaliteit binnen de opvang. Hoe beter de interactie tussen ons en de kinderen, hoe beter het welbevinden en ontwikkeling van (met name de jongere) kinderen. De 6 interactievaardigheden van Professor Marianne Riksen-Walraven zijn hierbij leidend en integreren we bij Kinderopvang Rivierenland en de SPGG op de werkvloer.

4.1 Sensitieve responsiviteit

Sensitieve responsiviteit betekent dat we gevoelig zijn voor wat een kind bezig houdt. We zien signalen van een kind en reageren hier op een positieve en ondersteunende manier op (troosten, complimentjes geven, aanmoedigen). Hierdoor voelt het kind zich veilig en wordt de basis van zelfvertrouwen gelegd. Als kinderen vertrouwen hebben in zichzelf en zich veilig voelen bij anderen, staan ze open om de wereld en de mensen om zich heen te ontdekken, te onderzoeken, nieuwe ervaringen op te doen en te leren. Veiligheid ligt dus aan de basis van de ontwikkeling.

Wat betekent dit in de praktijk?

- We hebben een liefdevolle, nieuwsgierige en positieve basishouding naar kinderen.
- Initiatieven van een kind worden altijd beantwoord; als we niet direct naar een kind toe kunnen gaan, doe we dit bijvoorbeeld door oogcontact te maken en stemgebruik.
- We nemen zelf ook initiatief naar een kind, zoals een aai over de bol, schouderklopje of een knuffel. Zo leert een kind dat contact maken fijn is en hij de moeite waard is.
- Wanneer we in gesprek zijn met een kind, kijken we naar de non-verbale signalen die het kind laat zien. Het gaat dan om de intonatie van de stem, lichaamshouding, gebaren en gezichtsuitdrukkingen.
- We hebben oog voor de intenties van een kind; we proberen te snappen wat er achter het gedrag van het kind zit.
- Kinderen krijgen de volle aandacht bij één-op-één momenten. Voor de emotionele veiligheid is het belangrijk dat een kind zich gezien voelt te midden van al die andere kinderen. Een kind moet emotioneel bijtanken en heeft behoefte aan een moment van rust, van bevestiging en van vertrouwelijkheid.

4.2 Respect voor de autonomie

Een pedagogisch medewerker die respect heeft voor de autonomie van een kind, heeft respect voor de eigenheid van een kind en voor wat het kind wil. Ze geeft een kind het gevoel

dat het mag zijn wie het is en dat het er toe doet wat hij wil. Ze heeft vertrouwen in een kind, wat bijdraagt aan het vertrouwen dat een kind in zichzelf heeft.

Wat betekent dit in de praktijk?

- Ieder kind wordt onvoorwaardelijk geaccepteerd. Ons uitgangspunt is dat de behoefte van een kind net zo belangrijk is als die van een volwassene.
- Laat kinderen zelfstandig doen wat ze zelfstandig kunnen. Als we helpen wanneer het niet nodig is, ontnemen we een kind de mogelijkheid iets te leren.
- Geef kinderen keuzemogelijkheden. Zo voelt een kind zich serieus genomen en leren kinderen zelf verantwoordelijk te zijn.
- Er wordt gekeken naar de behoeften van een kind. We begeleiden kinderen in hun eigen tempo, interesses en in zijn onderzoek naar zijn talenten.
- Kinderen mogen zoveel mogelijk meepraten en meebeslissen. Dit geeft kinderen het gevoel dat ze serieus genomen worden en zo ontwikkelen ze een verantwoordelijkheidsgevoel.
- We versterken de eigen initiatieven en ideeën van een kind. Door in te gaan op ideeën en initiatieven van een kind, laten we een kind voelen dat hij de moeite waard is, gehoord wordt en zijn ideeën gewaardeerd worden.
- Op verschillende leeftijden hebben we heel ander lichamelijk contact met kinderen. Een kind kan goed aangeven wat hij wel en niet prettig vindt. Door goed te kijken naar die signalen, respecteren we de autonomie van het kind over zijn eigen lichaam.

4.3 Structuur en leiding geven

Structuur en leiding geven kinderen grip op de wereld om hen heen. Want stel je voor dat er steeds iets nieuws op je afkomt en je niet weet wat je kan verwachten? Door structuur te geven aan de kinderen, zorgen we ervoor dat situaties, activiteiten en taken voor de kinderen duidelijk en te overzien zijn. Het gaat om vaste volgordes in bepaalde handelingen en gebeurtenissen waardoor herkenbare patronen ontstaan. Bij structuur bieden gaat het ook om het geven van kaders (grenzen) waarbinnen de kinderen ruimte krijgen om te exploreren en hun gang te gaan.

Wat betekent dit in de praktijk?

- We volgen een duidelijke dagindeling die past bij het ritme van de kinderen; deze maken we herkenbaar door bijvoorbeeld liedjes en rituelen te gebruiken.
- In overgangssituaties bouwen we herkenbare stappen in. We kondigen nieuwe situaties aan en bereiden kinderen erop voor. De oude situatie ronden we af.
- Ten aanzien van omgangsvormen vertonen we voorbeeldgedrag.
- We vertellen kinderen wat er gaat gebeuren.
- In de inrichting en opslag van materialen zorgen we voor overzicht.

- We hanteren een beperkt aantal duidelijke regels en leggen uit waarom de regels gelden.
- Regels vertellen we op een positieve manier. We vertellen wat wel mag.
- We ondersteunen het kind bij zelfsturing (concentratie, plannen, zelfimpulsen).
- We zorgen voor heldere kaders; als het kader te groot is, wordt het onveilig en weten kinderen niet wat wel en niet mag en gaan ze op zoek naar grenzen. Als het kader te klein is, hebben kinderen te weinig ruimte en gaan ze proberen de grenzen op te rekken.
- Op moeilijke momenten wijzen we kinderen niet af en straffen we niet. We helpen ze door in contact en verbinding te blijven.
- Aan het gedrag van kinderen geven we op een effectieve en positieve manier richting wanneer ze op momenten niet in staat zijn om zelf hun gedrag te bepalen.

4.4 Praten en uitleggen

We gebruiken taal om kinderen te begeleiden. Het vergroten van de taalvaardigheid is de sleutel tot zowel de sociale, de emotionele, de cognitieve, de creatieve en de persoonlijkheidsontwikkeling van kinderen. Het ontwikkelen van taal gaat gedeeltelijk vanzelf. Voor een ander deel zijn de kinderen afhankelijk van de taal die ze horen in hun omgeving. De kinderopvang is dus naast de thuisomgeving een belangrijk plek om taal te leren en te gebruiken. We hebben daarin een belangrijke rol.

Wat betekent dit in de praktijk?

- De verbale en non-verbale communicatie stemmen we af op de behoefte, de belevingswereld, de aandacht en het ontwikkelingsniveau van een kind.
- In de eerste levensjaren verwerven kinderen in een rap tempo taal en dit doen zij in interactie met volwassenen. Daarom is het belangrijk dat we ook de interacties met baby's begeleiden met taal.
- Met de kinderen praten we op een rustige, liefdevolle en respectvolle manier.
- Wanneer we met een kind praten, gaan we naar een kind toe en zakken we tot ooghoogte.
- We maken veel gebruik van non-verbale communicatie (oogcontact, een glimlach, aai over een bol, opgestoken duim, ja-knikken, nee-schudden).
- We reageren op contactinitiatief van kinderen (verbaal en non-verbaal).
- De kinderen geven we de gelegenheid zelf te bepalen waar het over wil praten.
- De bedoelingen en gevoelens van kinderen verwoorden we wanneer zij dat zelf nog niet kunnen. Kinderen voelen zich daardoor begrepen.
- We verbeteren taal niet, maar geven correcte en langere zinnen terug.
- We praten mét en niet tegen de kinderen en zorgen dat er een dialoog is.

4.5 Ontwikkelingsstimulering

We kunnen een grote bijdrage leveren aan de ontwikkeling van kinderen door voorwaarden te scheppen voor spelbetrokkenheid. Als we aansluiten bij het kind, kunnen we op een speelse manier meerdere ontwikkelingsgebieden aan de orde laten komen en zorgen voor een hoge spelbetrokkenheid. Leren en plezier gaan dan samen!

Wat betekent dit in de praktijk?

- Iedere groepsruimte is zo ingericht dat kinderen uitgedaagd worden tot spel en de materialen sluiten aan bij de doelgroep.
- Elke dag wordt een mix van vrij spel en begeleide activiteiten aangeboden.
- Tijdens spel en activiteiten observeren we de kinderen zodat we kunnen zien waar de interesse van een kind ligt en welke uitdaging we kunnen bieden.
- Verzorgings- en begeleidingsmomenten worden gezien als leermomenten.
- Door vragen te stellen, andere mogelijkheden aan te geven, iets toe te voegen aan het spel, materialen te combineren of mee te spelen, verrijken we het spel van kinderen.
- We tonen belangstelling voor de bezigheid van het kind.
- Stimuleren van de ontwikkeling gebeurt in samenwerking met het kind; we stemmen de stimulering af op de aandacht, de stemming en het begripsniveau van het kind.
- Door rustig en nabij te zijn als de kinderen spelen, vergroten we de spelbetrokkenheid.

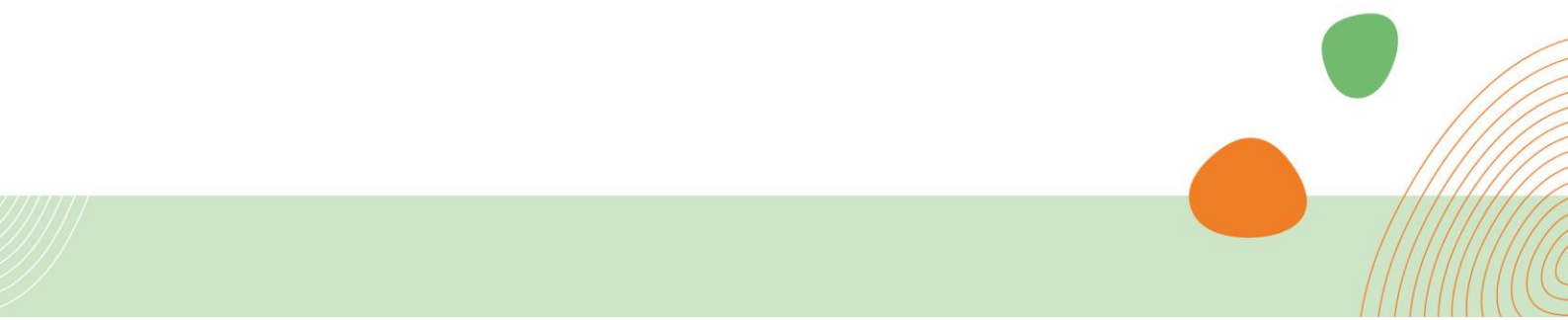
4.6 Begeleiden van interacties tussen kinderen

De groep is een soort minisamenleving waarin kinderen leren samen te zijn. Kinderen leren hoe ze een plek in de groep kunnen krijgen, maken kennis met verschillende achtergronden en culturen, maken ruzies en sluiten vriendschappen. De kinderopvang is daarmee echt een toegevoegde waarde voor de (sociale) ontwikkeling van kinderen. Een groepsproces vraagt om een goede begeleiding en daarin spelen wij een belangrijke rol.

Wat betekent dit in de praktijk?

- Gesprekken tussen kinderen begeleiden we en we moedigen kinderen aan elkaar te helpen, samen te werken en naar elkaar te luisteren.
- Een neutrale houding hebben we, zonder oordeel over de kinderen, ouders en pedagogisch medewerkers.
- We denken in mogelijkheden in plaats van beperkingen.
- Voorbeeldgedrag in het omgaan met anderen (kinderen, pedagogisch medewerkers en ouders) laten we zien.
- We zorgen dat we zelf minder in het middelpunt staan. Wanneer we de onderlinge interacties van kinderen willen uitlokken, moeten we steeds even wachten voordat we iets doen, ingrijpen of oplossingen aandragen.

- Positieve interacties versterken we; het is goed om het spontane sociale gedrag tussen kinderen op te merken door er onze aandacht op te richten.
- We helpen kinderen in het verwoorden van hun gevoelens naar andere kinderen.
- Om naast en met elkaar te spelen, geven we kinderen de ruimte (ook hier geldt weer dat we kijken naar de ruimte en het materiaal).
- We geven aandacht aan nieuwe kinderen op een groep. Kinderen worden ondersteund om hun eigen plekje te vinden.

5 Volgen van de ontwikkeling van het kind

5.1 Volgen van de ontwikkeling van het kind van 0-4 jaar

De kinderen worden op vastgelegde momenten geobserveerd. Dit gebeurt met behulp van het 'Volgsysteem Jonge kind 0-4 jaar' van Cito of met het kind-volgsysteem 'Kijk!'. Tijdens het intakegesprek worden ouders op de hoogte gebracht van de observatiemomenten. De eerste observatie vindt plaats 3 maanden na de plaatsing. Daarna vindt bij baby's de observatie om de 3 maanden plaats, bij de dreumesen om de 6 maanden en bij peuters bij de leeftijd van 3 jaar en 3 jaar en 10 maanden.

De gebieden die geobserveerd worden zijn:

- De sociaal-emotionele ontwikkeling, motorische ontwikkeling en taalontwikkeling bij baby's/dreumesen
- Sociaal gedrag, welbevinden en de spelwerkhouding bij peuters

Het doel van de observaties is na te gaan hoe het met het kind gaat en of er ondersteuning nodig is. Deze ondersteuning kan zowel individueel als in groepsverband worden gegeven. Na de eerste observatie worden ouders uitgenodigd voor een gesprek. Daarna zal de uitnodiging om en om plaatsvinden. Voorafgaand aan dit gesprek vullen ouders een vragenformulier in. Dit vragenformulier en het observatieverslag van de pedagogisch medewerker vormen de basis voor dit gesprek. Aan het einde van de peuterperiode worden de gegevens vanuit de peuterobservatielijst verwerkt in de peuteroverdracht lijst die bestemd is voor de basisschool en de buitenschoolse opvang. Deze wordt met toestemming van de ouders overgedragen. Zo wordt de doorgaande lijn in de ontwikkeling vorm gegeven.

5.2 Volgen van de ontwikkeling van het kind van 4-12 jaar

De BSO-groep wordt één keer per kwartaal geobserveerd. Het instrument 'Groepsfunctioneren' van de observatiemethode Welbevinden wordt ingevuld en besproken in het team. Hiermee wordt de pedagogische kwaliteit in beeld gebracht.

De gebieden die geobserveerd worden zijn:

- Groepssfeer en contacten onderling
- Begeleiden van de groep / structuur en regels
- Gebruik van de ruimte / (vrij) spel en activiteiten (geleid)
- Aandacht voor specifieke behoeften

Het doel van de observatie is na te gaan hoe de groep functioneert en het individuele kind hierin. Bij (ontwikkelings-) problemen gaat de mentor in gesprek met de ouder en eventueel het kind.

5.3 Mentorschap

Ieder kind heeft een eigen mentor. Mentorschap is een één-op-één-proces waarbij de mentor het leren van de kinderen begeleidt en waarbij zij zich samen op de persoonlijke ontwikkeling richten. De mentor en het kind zien elkaar frequent en brengen voldoende tijd met elkaar door. De mentor zet haar kennis en ervaring in om de kinderen te helpen hun ontwikkelingsdoelen te bereiken.

De mentor is de contactpersoon voor ouders en voor de overdracht naar school. Het is belangrijk dat de mentor het kind ook echt kent. Daarom is een pedagogisch medewerker alleen de mentor van een kind wanneer ze direct betrokken is bij de opvang van het betreffende kind. Ouders worden tijdens de intake geïnformeerd over wie de mentor van hun kind is. Kinderen worden bij de start van de opvang door hun mentor geïnformeerd. Wanneer kinderen overgaan naar een andere groep, worden de ouders en zondig het kind op de hoogte gebracht wie de mentor van het kind op de nieuwe groep is.

De mentor heeft een aantal taken:

- Geven van een vertrouwensrelatie en sociaal emotionele veiligheid;
 - Het opbouwen van een vertrouwensrelatie met het kind is de basis van het werk van de pedagogisch medewerker. Vanuit de vertrouwensrelatie kan de mentor het kind extra goed leren kennen. Hierdoor wordt adequaat omgegaan met behoeften van het kind en zal het kind eerder contact zoeken met de eigen mentor. Door een goede vertrouwensband op te bouwen, zullen kinderen zich emotioneel veilig voelen op de groep.
- Talenten in kinderen ontdekken en laten groeien;
 - Door het toewijzen van mentorkinderen aan een pedagogisch medewerker kan de medewerker zich extra richten op deze kinderen. De pedagogisch medewerker kan op deze manier gericht observeren, ondersteunen en ontwikkelkansen aanreiken.
- Fungeren als rolmodel;
 - Kinderen observeren continu het gedrag van volwassenen om hen heen. Het mentorschap herinnert de pedagogisch medewerker eraan dat zij een voorbeeldfunctie heeft. Van dit voorbeeldgedrag kunnen jonge kinderen veel leren.
- Signaleren;
 - De mentor houdt haar mentorkinderen goed in de gaten. Op deze manier kan er adequaat (extra) ondersteuning worden aangeboden aan het kind bij eventuele ontwikkelingsproblemen.

Voor de pedagogisch medewerker heeft mentorschap ook voordelen:

- Je gericht verdiepen in de relatie met een aantal kinderen levert focus op;

- Het levert energie op als je je mag ontwikkelen op bepaalde facetten en doelen van het mentorschap waar je zélf ook graag beter in wil worden;
- Het belangrijkste is dat het nog meer plezier en genoeg kan geven, omdat je als professional ook geniet als je ziet dat je band met kinderen sterker wordt, ze het contact met je opzoeken en je kinderen ziet groeien.

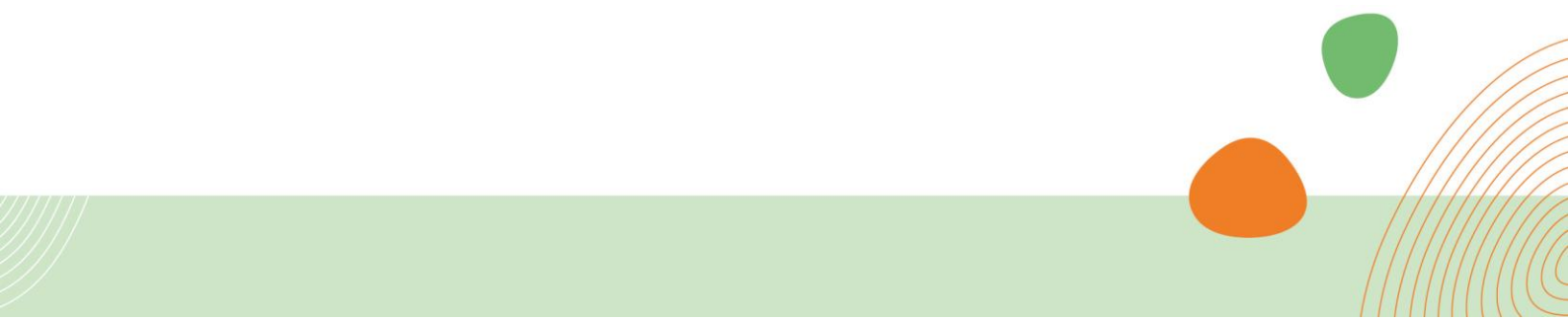
5.4 Kinderen met bijzonderheden in de ontwikkeling

Gedrag komt nooit alleen; er zit altijd iets achter en er is altijd een reden voor gedrag. Op zoek gaan naar die reden en stilstaan bij wat er mee kan spelen, kan helpen om dat wat er gebeurt te plaatsen, te begrijpen en oplossingen te zoeken. Het is ook goed ons te realiseren dat kinderen erg kunnen verschillen in hun ontwikkeling. Het belangrijkste is dat een kind vooruitgang laat zien in zijn ontwikkeling ten opzichte van zichzelf. Leidend in elke situatie is het welbevinden van het kind en het welbevinden van de groep.

Wanneer er zorgen zijn over de ontwikkeling van een kind of het welbevinden van de groep, wordt dit met de directe collega's en de teamleider besproken in het groepsoverleg. Indien nodig kunnen de pedagogisch medewerkers ondersteuning vragen van de pedagogisch coach. De pedagogisch coach kan hulp bieden bij het concretiseren van zorgsignalen, het opstellen van handelingsplannen en het voeren van gesprekken met ouders. De pedagogisch coach adviseert en biedt ondersteuning bij het doorverwijzen naar andere instanties. Hiervoor is toestemming van de ouders nodig.

Wij hebben een aantal protocollen opgesteld om beroepskrachten te ondersteunen bij zorgen:

- Kinderen met ontwikkelingsproblemen: hierin staat beschreven welke stappen gezet moeten worden wanneer er zorgsignalen zijn om de ontwikkeling van een kind en welke functionarissen ondersteuning kunnen bieden.
- Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling: in de wettelijk vastgestelde meldcode staan de stappen vermeld die gevolgd moeten worden bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Protocol kind-volgsysteem 0-4 jaar: hierin staat de procedure beschreven omtrent het observeren en toetsen van kinderen.
- Observatiemethode groepsfunctioneren 4-12 jaar: hierin staat het observeren van kinderen in de groep centraal.

6 Communicatie met ouders

6.1 Samenwerking

Een goede samenwerking tussen ouders en pedagogisch medewerkers draagt in belangrijke mate bij aan de ontwikkeling van een kind. Bovendien heeft een respectvolle afstemming van de opvang bij ons op de thuiswereld een positieve invloed op het welbevinden van een kind. Op de locatie houden we zoveel mogelijk rekening met de specifieke wensen van de ouders. Bovendien zijn en blijven de ouders de eerst verantwoordelijke opvoeders voor hun kind. Bij de communicatie verdient de ouder respect als ervaren opvoeder en de medewerker verdient respect voor haar, door studie en ervaring, opgebouwde deskundigheid. Over en weer vullen partijen elkaar aan en leren ze van elkaar.

Betreffende de samenwerking met ouders draagt de pedagogisch medewerker zorg voor:

- Goed contact met ouders en samenwerking omtrent de opvoeding van het kind: gericht op wederzijds begrip en waardering, wederzijds adviseren en informeren. Heldere realistische afspraken maken en diverse momenten en vormen van contact met de ouder hebben.
- Inzicht in het opvoeden in de groep: de pedagogisch medewerker geeft ouders inzicht over wat andere kinderen voor hun kind betekenen en geeft inzicht in het verschil tussen thuis opvoeden en in de groep. De pedagogisch medewerker staat open voor bijdragen van ouders aan sfeer en activiteiten in de groep en geeft ouders een beeld wat er in een groep speelt.
- Betrokkenheid van ouders bij de kinderopvang: door meepraten, meedenken en meehelpen van ouders wordt de betrokkenheid vergroot. Informatie geven aan ouders over zowel de procedures betreffende medezeggenschap en inspraak als de ouders informeren over klachtenregeling en procedures.
- Respect voor diversiteit: de pedagogisch medewerker toont respect voor culturele diversiteit en verschillen in achtergronden van gezinnen.
- Ontwikkelingsondersteuning: de pedagogisch medewerker ontwikkelt activiteiten om ouders te betrekken bij het VVE programma, zodat ouders thuis activiteiten kunnen doen met hun kind, waardoor het effect van het VVE programma wordt vergroot.

6.2 Informatie over eigen kind

Communicatie over het kind is belangrijk; over zowel de 'gewone' dagelijkse dingen als over bijzonderheden moet worden gecommuniceerd.

Vormen waarin informatie-uitwisseling een plek krijgt, zijn:

- Breng- en haalcontacten
- Communicatie binnen de ouderapp
- Kind-volgsysteem (kinderdagverblijf en peuteropvang)
- Groepsfunctioneren (buitenschoolse opvang)
- Oudergesprekken en ouderbijeenkomsten
- Overdracht van school naar BSO

6.3 Informatie over het activiteiten aanbod aan de kinderen

Zowel op het kinderdagverblijf, de peuteropvang als op de buitenschoolse opvang worden ouders op de hoogte gehouden van de activiteiten die de kinderen worden aangeboden. Dit gebeurt door middel van projectbrieven bij elk Piramide-project in het kinderdagverblijf en de peuteropvang en met themabrieven in de buitenschoolse opvang. Daarnaast gebruiken we de ouderapp om ouders te informeren over de dag van hun kind.

6.4 Contact intensiveren

Om het contact met ouders te intensiveren, kan het zinvol zijn om vaker een gesprek in te plannen. Hiervoor kunnen de volgende werkinstrumenten ingezet worden:

- **Evaluatiegesprek**
Tijdens de intake worden ouders geïnformeerd dat er drie maanden na de plaatsing een evaluatiegesprek kan worden gevoerd. De pedagogisch medewerkers plannen dit in met ouders tijdens de intake. Het evaluatiegesprek wordt gehouden door de pedagogisch medewerkers op de groep.
- **Tussentijds gesprek**
Soms is het wenselijk om in overleg met ouders een tussentijds gesprek te plannen. Dit kan zijn vanwege eventuele zorgen rond bijvoorbeeld ontwikkeling, gedrag, thuissituatie of iets anders. Dit kan ook op aanvraag van de ouder zijn.
- **Overgang volgende groep**
Wanneer een kind overgaat naar de volgende groep, wordt er een kennismakingsgesprek gepland met de nieuwe ouders. Tijdens dit gesprek stellen de nieuwe pedagogisch medewerkers zich voor. Er worden eventueel nieuwe afspraken gemaakt rondom het eten en andere bijzonderheden.

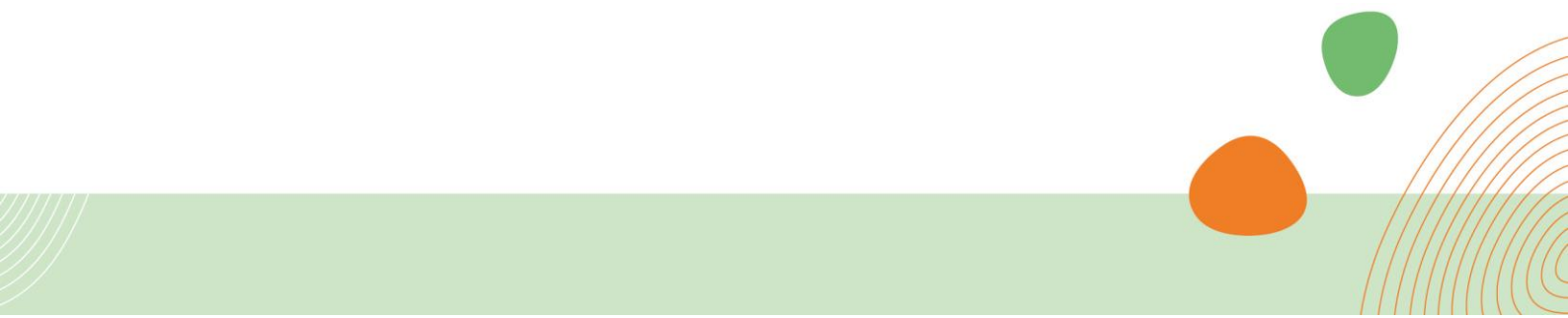
6.5 Oudercommissie

Onze locaties hebben een Oudercommissie (OC) die zich bezighoudt met verschillende aspecten van de locatie. Ook is er een Centrale Ouder Commissie (COC) met een afvaardiging uit alle oudercommissies. Zowel de COC als de OC 's komen een aantal keren per jaar bij elkaar. Wanneer het door gebrek aan belangstelling bij ouders niet lukt om op een locatie een OC te vormen, is er een mogelijkheid om te kiezen voor een alternatieve OC. Dit geldt echter alleen wanneer een locatie minder dan 50 kinderen opvangt. De locatie kan dan over gaan tot een ouderraadpleging. Dit wordt georganiseerd door bijvoorbeeld een

inloopmiddag/-avond te organiseren, maar kan ook gecombineerd worden met een ouderavond. De uitvoering kan per locatie verschillen.

Daarnaast gebruiken wij verschillende middelen om ouders te informeren:

- Ouderapp
- Interne post
- E-mail
- Mondelinge communicatie
- Mededelingenbord op locatie/groep
- Website

7 Beroepskwalificatie personeel en ondersteuning beroepskrachten

7.1 Beroepskrachten

De beroepskrachten die bij ons werkzaam zijn, hebben een passende beroepskwalificatie voor het uitoefenen van hun functie. Deze opleidingseisen liggen vast in de CAO Kinderopvang. Naast de basisopleiding zijn onze pedagogisch medewerkers in het bezit van een EHBO diploma. Daarnaast zijn een aantal pedagogisch medewerkers opgeleid in het werken met de Piramidemethode en/of 'Tis Knap Lastig'. Medewerkers die een specialistische functie vervullen zoals Piramidetrainer of Pedagogisch Coach, zijn in het bezit van een aanvullende geldige beroepskwalificatie.

Onze medewerkers zijn individueel en als team verantwoordelijk voor een optimale samenwerking ten gunste van het professionele pedagogisch handelen naar de kinderen. Er is ruimte om elkaar aan te vullen en te inspireren. Concrete werkafspraken, termijnplanning en methodisch werken ondersteunen een goede samenwerking met ruimte voor individuele creatieve inbreng. Er wordt gelegenheid geboden deel te nemen aan scholing. We stellen jaarlijks een opleidingsplan op, afgestemd op de scholingsvraag vanuit de organisatie en medewerkers. In sommige situaties werken er naast de medewerkers, vrijwilligers, stagiaires of beroepskrachten in opleiding.

7.2 Vrijwilligers

Vrijwilligers voeren boven-formatief onder leiding van een beroepskracht werkzaamheden uit. De beroepskracht is te allen tijde eindverantwoordelijk. De vrijwilliger voert, onder begeleiding van de beroepskracht, licht verzorgende werkzaamheden uit zoals koffiezetten, spullen klaarzetten voor de eetmomenten/tafel dekken, afwassen en schoonmaken. Ook houdt zij onder begeleiding van de beroepskracht toezicht op sport-, spel- en andere recreatieve of educatieve activiteiten, speelt onder begeleiding met individuele kinderen en/of leest een boekje voor. Ook ouders kunnen gevraagd worden voor deze activiteiten. De afspraken worden vastgelegd in een 'overeenkomst vrijwilliger'. Meer informatie staat beschreven in het vrijwilligersbeleid.

7.3 Stagiaires en beroepskrachten in opleiding

Wij willen een bijdrage leveren aan het opleiden van goede beroepskrachten voor de toekomst.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen beroepskrachten in opleiding (BBL) en stagiaires (BOL).

BOL stagiaires zijn niet in dienst van de organisatie en staat boven formatief op de groep en zijn niet eindverantwoordelijk voor het welzijn van de kinderen. Ze volgen de Beroeps Opleidende Leerweg (BOL) en lopen gedurende korte of langere tijd stage op een groep. Afspraken en richtlijnen worden in het afzonderlijke Beroepspraktijkvorming-beleid behandeld.

Beroepskrachten in opleiding volgen de Beroeps Begeleide Leerweg (BBL) en zijn in dienst. Men heeft dus een baan en volgt daarnaast een aansluitende beroepsopleiding. De BBL beroepskracht start boven formatief op de groep en maakt steeds meer intallig uren. Meer hierover vindt u in ons BBL-beleid.

Ouders worden door de groep ingelicht als er een stagiaire/beroepskracht in opleiding aanwezig is. Hoeveel stagiaires/beroepskrachten in opleiding er op de locatie zijn staat beschreven in het locatiewerkplan.

Afhankelijk van de opleiding en leerjaar kan de duur en frequentie van aanwezigheid verschillen en verschillen ook de taken en bevoegdheden.

Hij/zij draait in het groepsritme mee, helpt daarbij met alle werkzaamheden om zo alles te kunnen leren. De stagiaire/beroepskracht in opleiding wordt begeleid door vaste medewerkers van de groep (werkbegeleider). De inhoud van het leerproces wordt met name bepaald door de opdrachten vanuit de opleiding. De inhoud kan sterk verschillen per opleiding en leerjaar. Het uitgangspunt is dat een stagiaire/beroepskracht in opleiding alle taken uit mag voeren, die ook de vaste medewerker in het takenpakket heeft. Het is echter afhankelijk van de mate van inzicht en het niveau van werken, wat een stagiaire allemaal tot haar takenpakket mag rekenen. De medewerker in opleiding wordt geacht om eerst goed te kijken en te vragen. Daarna kunnen steeds meer taken aan haar takenpakket worden toegevoegd. De eerste taken zijn vaak huishoudelijke taken zoals eten/drinken bereiden, dweilen en afwassen en verzorgende taken zoals kinderen voorzien van eten en het verschonen van kinderen en helpen bij het zindelijk worden. Afhankelijk van de competentie krijgt hij/zij steeds meer kind- en groepsgeboden taken zoals het organiseren van activiteiten en het maken van observaties. Later worden er observatiegesprekken en intakegesprekken geoefend en uitgevoerd.

Onder bepaalde omstandigheden kan besloten worden een BOL-student formatief in te zetten. Dit gebeurt alleen als de BOL-student capabel genoeg is om als volwaardige pedagogisch medewerker ingezet te worden.

Dit gebeurt alleen als de BOL-student capabel genoeg is om als volwaardige pedagogisch medewerker ingezet te worden. Mocht er worden besloten om een BOL-student als formatieve pedagogisch medewerker in te zetten dan wordt er te allen tijde een inzetbaarheid verslag opgesteld. Daarnaast mag een BOL-stagiaire alleen worden ingezet onder de volgende voorwaarde:

- Een BOL-student mag allen ingezet worden tijdens ziekte van een pedagogisch medewerkers of tijdens schoolvakanties van de student.

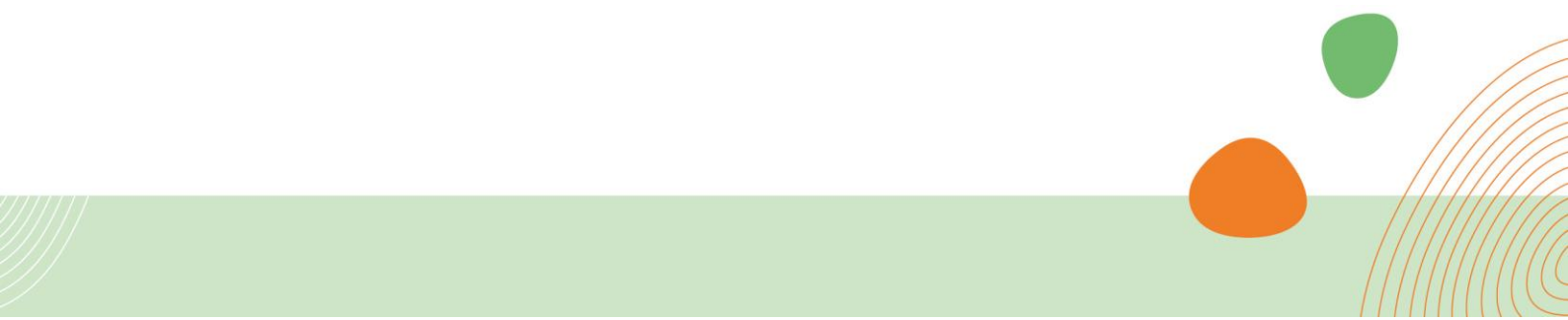
- De BOL-student mag nooit alleen op de groep staan behalve tijdens pauzes
- De BOL-student mag niet worden ingezet tijdens het eerste leerjaar
- De BOL-student kan allen worden ingezet op de eigen stage locatie (KDV of BSO)

7.4 Piramidetrainer

Wij hebben een Pedagogisch Coach die is opgeleid tot Piramidetrainer en die de scholing en de bijscholing van de beroepskrachten met een VVE-certificaat verzorgt. Zij maakt deel uit van een netwerk Piramidetrainers (Cito) en is op de hoogte van de nieuwe ontwikkelingen binnen de Piramide-methode. Door het organiseren van workshops of themabijeenkomsten voor de beroepskrachten met een VVE-certificaat, worden de nieuwe ontwikkelingen geïmplementeerd bij de desbetreffende locaties.

7.5 Pedagogisch coach

De Pedagogisch coaches hebben een signalerende en ondersteunende functie en zijn werkzaam in alle soorten opvang. Zij dragen bij aan de kwaliteitsverbetering door het coachen, ondersteunen en adviseren van de pedagogisch medewerkers. De pedagogisch coaches zijn opgeleid in Beeld-coaching (video-interactie-begeleiding) en maken onder andere gebruik van deze methode om de beroepskrachten te ondersteunen en te begeleiden in de professionalisering van hun werkzaamheden. In de Werkinstructie Beeld-coaching zijn de condities, voorwaarden en privacy voor betrokken partijen vastgelegd. Naast bovengenoemde taken bewaakt de Pedagogisch Coach/Beleidsmedewerker Pedagogiek het algemeen pedagogisch beleid. Zij signaleert in- en externe ontwikkelingen en vertaalt deze naar het pedagogisch beleid.

8 Praktische invulling

8.1 Groepsgrootte en leeftijdsopbouw

Bij de groepsgrootte en leeftijdsopbouw van de groepen, volgen we de richtlijnen en normen zoals deze staan aangegeven in de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang. Wij bieden opvang aan in horizontale en verticale groepen. In de locatiewerkplannen staat beschreven hoe deze samenstelling voor elke groep er afzonderlijk uitziet. Het aantal groepen binnen een locatie en de leeftijden van de kinderen zijn mede bepalend of er gekozen wordt voor verticale of horizontale groepen.

8.2 Beroepskracht-kind ratio

Elk kind maakt onderdeel uit van een stamgroep (kdv/po) of basisgroep (bso) waar de beroepskracht-kind ratio van kracht is. Het minimaal aantal beroepskrachten in relatie tot het aantal aanwezige kinderen wordt bepaald door de wettelijke voorschriften en volgens de rekenregels van de Rijksoverheid.

Voor kinderen van 0 jaar zijn afwijkende afspraken. Aan een kind van 0 jaar worden twee vaste pedagogisch medewerkers toegewezen. Op de dagen dat het kind komt, is altijd minimaal één van deze twee pedagogisch medewerkers werkzaam. Als de omvang van de stamgroep vraagt om inzet van meer dan twee pedagogisch medewerkers, mogen maximaal drie vaste pedagogisch medewerkers aan het kind worden toegewezen. Naast het 'vaste gezicht' kunnen andere pedagogisch medewerkers worden ingezet. Voor kinderen met flexibele dagen geldt het 'vaste gezichtscriteria' niet. Mochten er meer vaste medewerkers op 1 dag niet kunnen werken door bijvoorbeeld ziekte en/of vakantie, dan streven we er naar eerst het andere vaste gezicht van de locatie in te zetten. Als dit niet mocht lukken, proberen we een vaste inval in te zetten.

8.3 Groepsruimten en groepen

Elke groep heeft een vaste groepsruimte en vaste beroepskrachten die verantwoordelijk zijn voor de begeleiding van het kind. Een groep beschikt over voldoende, afzonderlijke slaapruides voor het aantal kinderen in de leeftijd tot 1½ jaar. In de regel slapen de kinderen tot 2 jaar in een van de bedjes op de slaapkamer. In de peutergroepen (kdv) kan er sprake zijn van het gebruik van lage stretchers. De duur van de rustperiode wordt afgestemd op de behoefte van het kind. Kinderen die een dagdeel naar de (VVE) peuteropvang gaan, slapen niet op de opvang.

Een kind kan deel uitmaken van maximaal 2 groepen. Ouders geven dan vooraf schriftelijk toestemming om het kind, gedurende een overeengekomen periode, op te vangen in een andere groep.

Kinderen kunnen gebruik maken van verschillende ruimtes voor:

- gezamenlijke thema-activiteit
- creatieve activiteit
- muziekactiviteit
- spelactiviteit
- educatieve activiteit
- buitenactiviteit

Als de kinderen bij activiteiten de groep verlaten, wordt de maximale omvang van de groepsgrootte tijdelijk losgelaten. Wel blijft het aantal kinderen per beroepskracht gehanteerd, toegepast op het totaal aantal aanwezige kinderen op de locatie.

Kinderen hebben naast veiligheid en geborgenheid behoefte aan een grotere leefomgeving dan alleen de groepsruimte. Onze locaties beschikken over voldoende binnen- en buitenspeelruimte afgestemd op de leeftijdsgroep.

8.4 Wennen

Als kinderen voor het eerst naar de kinderopvang gaan, op welke leeftijd dan ook, is het belangrijk dat ze vertrouwd raken met de nieuwe omgeving. Enkele weken voordat een kind start op de locatie, neemt de pedagogisch medewerker van de groep contact op met de ouders om een afspraak te maken voor het intakegesprek en de eerste wenmomenten. Een kind krijgt de tijd om te wennen aan zijn nieuwe omgeving, de groepsruimte, de medewerkers en andere kinderen. Het eerste wenmoment en het intakegesprek vinden plaats maximaal 2 weken voorafgaand aan de startdatum. Indien nodig vinden er nog overige wenmomenten een week voor of vanaf de startdatum plaats. Dit wordt in overleg met ouders bepaald.

8.5 Overgang naar een andere groep

Als het kind naar een andere groep gaat, maakt het daar opnieuw een wenproces door. Er worden nieuwe afspraken gemaakt over de kennismaking en het wennen op de andere groep. Ook wanneer kinderen aan een nieuwe uitdaging toe zijn, wordt de mogelijkheid van doorstromen naar een nieuwe groep bekeken. Kinderen die naar de peuteropvang gaan, blijven op dezelfde groep totdat ze naar de basisschool gaan.

8.6 BSO en begeleiding vier jaar tot einde basisschool

Wij sluiten aan bij de algemene opvoedingsdoelen van het gezin en het onderwijs. In de buitenschoolse opvang wordt aandacht gegeven aan activiteiten en begeleiding van het individuele kind en de groep. Er zijn echter ook kinderen die extra aandacht nodig hebben om, individueel of in de groep, goed tot hun recht te komen. In het praktijkboek BSO wordt de werkwijze en mogelijkheden van deze ondersteuning aan kinderen beschreven. Er wordt

regelmatig deskundigheidsbevordering aan medewerkers van de buitenschoolse opvang geboden. Binnen deze scholingstrajecten wordt een handreiking gedaan aan de medewerkers om in te spelen op de behoefte en signalen van deze doelgroep.

8.7 Extra opvang of ruilen

Ouders kunnen, in overleg, incidenteel een extra dag(deel) afnemen dat buiten de vaste contracturen valt. De mogelijkheid om een extra opvangdag of ruildag buiten de stam/basisgroep af te nemen, indien er geen plaats is op de eigen groep, wordt in overleg met de ouders van het betreffende kind besproken en schriftelijk vastgelegd. De beroepskracht-kind ratio en groepssamenstelling is hierin leidend. Informatie over het ruilen van dagen vindt u terug in ons ruilbeleid op www.kinderopvangrivierenland.nl en www.spgg.nl.

8.8 Achterwacht

Er zijn locaties waar een pedagogisch medewerker een aantal uren alleen op een groep werkt, passend bij de beroepskracht-kind ratio. Hier geldt een achterwachtregeling waarbij een tweede volwassene, in bezit van een VOG, binnen 15 minuten ter plekke is in geval van een calamiteit.

8.9 Vierogenprincipe

Het vierogenprincipe houdt in, dat een beroepskracht die met kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar werkt, te allen tijde gezien of gehoord kan worden door een tweede volwassene/ beroepskracht.

Het vierogenprincipe is niet nieuw in de kinderopvang. Aanleiding voor het vierogenprincipe is het advies van de commissie Gunning. Elke locatie waar kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar worden opgevangen, moet in haar veiligheids- en gezondheidsbeleid opnemen hoe het vierogenprincipe wordt vormgegeven.

De uitvoering van het vierogenprincipe verschilt per locatie. Dit heeft o.a. te maken met de hoeveelheid groepen, de wijze van roosteren, maar ook met de indeling en de transparantie van de accommodatie en wellicht de aanwezigheid van andere gebruikers.

Er zijn een aantal handvatten te benoemen die houvast bieden bij het organiseren van het vierogenprincipe op locatie:

- Tijdens pauzetijd, maar ook op andere momenten, kan een opendeurenbeleid uitkomst bieden.
- Aan het begin en het einde van de dag kunnen groepen samengevoegd worden.
- Alle andere aanwezige volwassenen zorgen voor extra ogen en oren, zoals de teamleider, ouders die komen brengen en halen, stagiaires, leerkrachten of andere partners in het gebouw.

- Geluiden uit de slaapkamer moeten duidelijk hoorbaar zijn in de groepsruimte. Zo nodig moet hiertoe een babyfoon ingezet worden.
- Bij de inrichting en het gebruik van de ruimte wordt ook aandacht besteed aan het vierogenprincipe, zoals gebruik van spiegels, ramen in de slaapkamerdeur, deur open laten staan bij gebruik van de verschoonruimte e.d.
- Bij bouwen en verbouwen is er duidelijk aandacht voor het vierogenprincipe. Locaties zijn open en transparant en er zijn doorkijken tussen de groepsruimtes. We streven ernaar zoveel mogelijk gebruik te maken van gedeelde verschoonruimtes tussen groepen. Er zijn geen afgesloten ruimtes. Ook zijn toiletruimtes, verschoonruimtes en slaapkamers voorzien van glas zodat er vanuit de groepsruimte naar binnen gekeken kan worden.

8.10 Drie-uursregeling

Er wordt maximaal 3 uur per dag afgeweken van de beroepskracht-kindratio (BKR) op de vestiging. Een afwijking van de BKR vindt plaats op de vroege ochtend, laat in de middag en onder lunchtijd. Op deze momenten dient minimaal de helft van de vereiste BKR ingezet te worden.

Het kan incidenteel voorkomen dat er een BKR afwijking is tussen 7:00 en 08:45 uur en 17:00 en 18:00 uur, omdat de groepen afhankelijk zijn van de breng- en haaltijden van ouders. Indien de BKR wordt overschreden in het ochtend, dan is een eerste optie dat één van de pedagogisch medewerkers langer werkzaam blijft op de groep zodat het totaal van 3 uur niet wordt overschreden. Een tweede optie is om 2 groepen samen te voegen aan het einde van de dag. Hiermee kan een overschrijding van de 3 uur ook voorkomen worden. Als wij een trend zien op een groep, een structurele afwijking binnen bovenstaande tijdsblokken, dan zullen wij de diensten van de pedagogisch medewerkers aanpassen.

De 3-uurs regeling wordt actief aan ouders gecommuniceerd zodat zij op de hoogte zijn van de tijden dat er minder pedagogisch medewerkers werkzaam zijn op de groep. Deze communicatie vindt plaats via het Ouderportaal.

8.11 Veiligheid- en gezondheidsbeleid

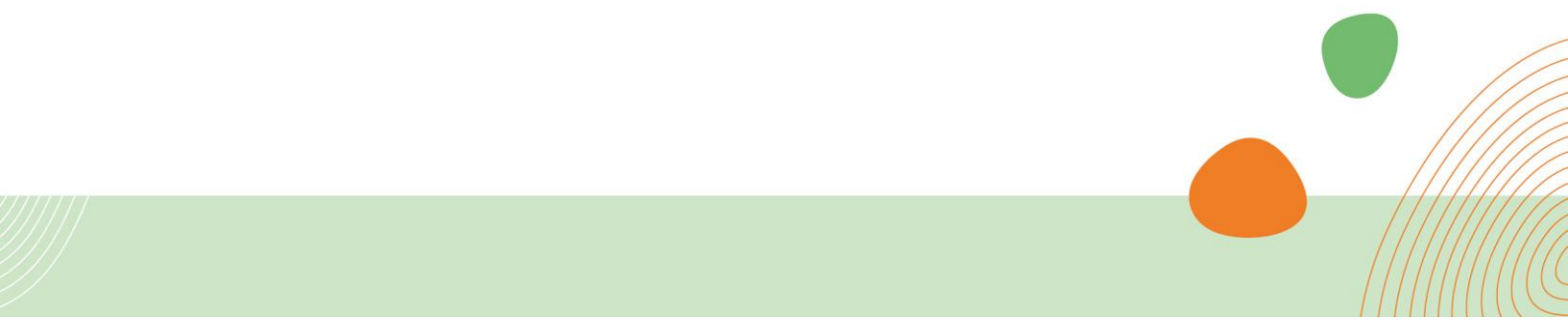
Wij beschikken over een veiligheid- en gezondheidsbeleid waarin beschreven staat hoe wij kinderen en pedagogisch medewerkers een zo veilig en gezond mogelijke werk-, speel- en leefomgeving bieden.

Onderwerpen in dit beleid zijn:

- Kinderen beschermen tegen risico's met ernstige gevolgen en leren omgaan met kleine risico's;
- Risico inventarisatie, (brand)veiligheid en gezondheid;

- Vierogen principe;
- Achterwachtregeling;
- Grensoverschrijdend gedrag (Protocol Kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag);
- EHBO regeling;
- Ondersteuning en melding van klachten.

Voor ouders is dit beleid op te vragen bij de pedagogisch medewerkers op de groep.

9. Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

9.1 Onze visie op Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Wij vinden het belangrijk dat alle kinderen in onze samenleving gelijke kansen krijgen om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. Door het werken met een voor- en vroegschoolse educatie kunnen we peuters met een risico op een onderwijsachterstand een stimulerend en taalrijk aanbod bieden. Door het aanbieden van VVE kunnen we het jonge kind in groepsverband en individueel activiteiten aanbieden waarmee de zijn taal, sociaal-emotioneel, cognitief/rekenkundig en motorische ontwikkeling kunnen stimuleren. Het doel is om deze kinderen een betere start op de basisschool te geven en toekomstige onderwijsachterstanden te voorkomen of te verminderen. Belangrijk hierbij is de doorgaande lijn naar de basisschool. De peuteropvang-locaties en VVE-peutergroepen binnen het kinderdagverblijf werken daarom intensief samen met de basisschool. Hoe elke locatie dit vormgeeft, staat in het locatiewerkplan.

9.2 Voor- en Vroegschoolse Educatie in het kinderdagverblijf en in de peuteropvang

Kinderen die extra ondersteuning in hun ontwikkeling nodig hebben, worden geïndiceerd door het consultatiebureau. Het consultatiebureau geeft de VVE indicatie af op basis van door de gemeente vastgestelde criteria. Op het kinderdagverblijf en de peuteropvang volgen kinderen het voorschoolse educatieprogramma gedurende minimaal 960 uur in anderhalf jaar. Hoe de VVE uren per week wordt ingezet staat omschreven in het locatiewerkplan. De activiteiten ten behoeve van de voorschoolse educatie zijn op het kinderdagverblijf en op de peuteropvang verweven in het dagprogramma. Deze wordt beschreven in de praktijkwijzer peuters.

9.3 VVE-methode: Piramide of Puk & Ko

Wij werken met gecertificeerde Voor- en Vroegschoolse Educatieprogramma: de Piramide-methode (Cito) en Uk en Puk & Ko (Zwijsen).

De Piramide-methode is een educatieve methode voor alle kinderen van 0-7 jaar die ontwikkeld is voor het ondersteunen van met name de taalontwikkeling van kinderen. Met educatie wordt binnen Piramide bedoeld dat je moet zorgen dat kinderen, die nog kwetsbaar en nog niet zelfstandig zijn, zich veilig en ondersteund voelen. Educatie betekent tegelijkertijd dat we kinderen stimuleren om zelfstandig, zonder hulp en ondersteuning, te spelen en ontdekken.

Puk & Ko is een totaalprogramma voor peuterspeelzalen. Puk & Ko stimuleert de brede ontwikkeling van peuters. Het is een totaalprogramma en zeer geschikt voor het werken op onze peuteropvang. De pop Puk is het speelkameraadje van de kinderen en speelt een belangrijke rol voor de kinderen. Hij maakt dezelfde dagelijkse dingen mee als de peuters en

leeft in een herkenbare wereld. Puk is een vriendje en een knuffelmaatje met wiens hulp de kinderen kunnen praten. Bij Puk & Ko zijn tien thema's ontwikkeld die aansluiten bij de belevingswereld van baby's, dreumesen en peuters. Bij elk thema zijn activiteiten uitgewerkt voor drie leeftijdsgroepen. Deze activiteiten kunnen makkelijk ingepast worden in de dagelijkse gang van zaken. In de activiteiten is er aandacht voor de vier ontwikkelingsgebieden: taalontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling, motorische en zintuiglijke ontwikkeling en rekenprikkels. Er worden tips gegeven voor de inrichting van de speelleeromgeving en het inzetten van materiaal. Natuurlijk draait het bij Puk & Ko niet om lesjes geven en lesjes leren. Puk & Ko leert onze peuters nieuwe vaardigheden. Door actief bezig te zijn en lekker te spelen!

De Piramidemethode kan gevisualiseerd worden als een hecht bouwwerk, een piramide. De piramide is gebouwd op vier basisconcepten: Initiatief van kinderen,

- Initiatief van de pedagogisch medewerker/leerkracht
- Nabijheid en
- Afstand

De basisconcepten zijn de vier hoekstenen van de piramide. De Piramide-methode heeft als doelstelling om in een veilige omgeving de ontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren. Piramide legt de focus op de taal-spraak, sociaal-emotionele, motorische, cognitieve en rekenkundige ontwikkeling van kinderen. Maar andere ontwikkelingsgebieden, zoals waarneming, oriëntatie op ruimte, tijd en wereldverkenning, persoonlijkheidsontwikkeling en kunstzinnige ontwikkeling, komen ook aan bod in de methode.

Hoe worden deze ontwikkelingsgebieden bij ons gestimuleerd?

Taalontwikkeling

- Pedagogisch medewerkers zorgen voor een goede interactie met kinderen waarbij hun responsieve houding ten opzichte van de taaluitingen van kinderen belangrijk zijn. Kinderen krijgen zo het gevoel dat ze gehoord worden en durven zich te uiten.
- Pedagogisch medewerkers verbeteren op een natuurlijke manier de taaluitingen van kinderen, bijvoorbeeld door een verkeerd woord correct te herhalen. Kinderen zijn dan geneigd om het woord te herhalen en te leren.
- Pedagogisch medewerkers nodigen kinderen uit om iets te vertellen, maar ook om te luisteren naar anderen en daarop te reageren.
- Er wordt gewerkt met thema's die activiteiten een betekenisvolle context geven. Kinderen krijgen de gelegenheid hun woordenschat te vergroten.
- Gedurende de thema's worden kinderen uitgenodigd om vanuit steeds meer diepgang te spelen en te denken. Hierbij leren kinderen steeds moeilijkere taalfuncties te begrijpen (Hoe komt het dat...? Waarom zou...? Wat is waar...?)
- Naast de mondelinge communicatie besteden pedagogisch medewerkers aandacht aan ontlukende geletterdheid. Dit is voor een deel een spontaan ontwikkelingsproces

waarbij kinderen in contact komen met boeken en verhalen, maar ook bij activiteiten zoals voorlezen, poppenkast en rollenspelen is hier aandacht voor.

- Een belangrijk onderdeel in het dagprogramma is interactief voorlezen. Door samen naar de plaatjes te kijken, gebaren te maken en aan te wijzen, krijgen de plaatjes en tekst voor kinderen meer betekenis. Langzamerhand gaan kinderen verhaaltjes begrijpen.
- Symbolen en geschreven taal komen op een natuurlijke wijze aan bod. Op iedere VVE groep wordt gewerkt met pictogrammen, logo's, namen op tekeningen, brieven, kaarten en boeken. Zo leren kinderen verschillende functies van geschreven taal.
- Pedagogisch medewerkers zijn de hele dag bewust bezig met taal. Dus naast gerichte activiteiten worden ook spontane gebeurtenissen aangepakt voor de taalontwikkeling.

Cognitieve en rekenkundige ontwikkeling

- Kinderen leren waarnemen van specifieke kenmerken van materialen aan de hand van zintuigelijke ervaring; welke kleur? Welke vorm? Welke smaak? Welke materiaal?
- Kinderen leren in een kringactiviteit meten en vergelijken om begrippen te leren kennen en overeenkomsten en verschillen te herkennen: groot-klein, vol-leeg, zwaar-licht, snel-langzaam.
- Kinderen leren classificeren door dingen te verzamelen die op grond van één of meer kenmerken bij elkaar horen, bijvoorbeeld: kleur, vorm, soort. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan tijdens het opruimen.
- Pedagogisch medewerkers praten met kinderen over oorzaak-gevolgverband of een middel-doelverband. 'Hoe komt het dat?' 'Wat zal er gebeuren als...'
- Kinderen leren afstand nemen van het hier – en – nu door met pedagogisch medewerkers te praten over dingen die nu niet aanwezig zijn, maar bijvoorbeeld wel in hun verbeelding, herinnering of fantasie.
- Pedagogisch medewerkers stellen steeds meer vragen over dingen die niet in het hier-en –nu zijn. Zo leren kinderen beelden maken in hun hoofd, die ze later opnieuw kunnen oproepen.
- Kinderen leren hoeveelheden vergelijken; begrippen als teveel, evenveel, meeste en minste worden besproken. Bijvoorbeeld met vergelijkstroken en met stippenkaartjes.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

- Pedagogisch medewerkers hebben een sensitieve en responsieve houding waardoor ze reageren op de initiatieven van kinderen.
- Pedagogisch medewerkers stimuleren kinderen te reflecteren op onderlinge problemen die zich spontaan voordoen en respectvol met elkaar omgaan. De pedagogisch medewerker wijst kinderen steeds op de gevolgen van zijn gedrag; wat betekent dit voor het andere kind? Hoe gaan jullie dat samen oplossen?

- Pedagogisch medewerkers noemen regelmatig de namen van kinderen zodat ze elkaar leren kennen en kinderen zich gezien voelen.
- Kinderen worden aangemoedigd om hun gedachten, ideeën en gevoelens te verwoorden.
- Kinderen worden geholpen bij het verwoorden van emoties of behoeftes. ('Ja, je was zo lekker aan het fietsen hè, en ineens viel je, dat is schrikken.') Dit helpt kinderen zichzelf en anderen beter te begrijpen waardoor iets inzichtelijk en voorspelbaar wordt.
- Sociaal - emotionele vaardigheden komen ruimschoots aan bod. Bijvoorbeeld in rollenspellen in de huishoek of bij het spelen met poppen.
- Pedagogisch medewerkers richten zich in hun begeleiding vooral op de kracht van een kind, op het positieve, op wat goed gaat en proberen dat te versterken. Wanneer een kind succes ervaart zal het zelfvertrouwen toenemen.
- Iedere dag vindt er minimaal 1 groepsactiviteit plaats waarin een thematische activiteit wordt aangeboden. Kinderen worden aangemoedigd hieraan mee te doen.

Motorische ontwikkeling

- We stimuleren de handmotoriek en oog-hand coördinatie door kinderen activiteiten aan te bieden waarbij ze hun fijne motoriek gebruiken. Bijvoorbeeld grijpen met kleine voorwerpen, tekenen, kleien, schilderen en zelf hun jas dicht ritsen.
- Kinderen krijgen de mogelijkheid om binnen en buiten te klauteren en klimmen.
- Kinderen kunnen deelnemen aan activiteiten waarbij de grove motoriek en fitheid wordt gestimuleerd, zoals springen, fietsen, rennen en dansen.

Persoonlijkheidsontwikkeling

- Pedagogisch medewerkers nemen bewust afstand wanneer een kind zelfstandig kan spelen.
- Kinderen kunnen zelf keuzes maken uit een divers aanbod aan materialen en activiteiten. De keuzes blijven beperkt zodat het overzichtelijk blijft.
- Pedagogisch medewerkers stimuleren kinderen iets eerst zelf te proberen en reageren daar positief op (geven een knipoog, een duim omhoog, een high-five wanneer iets gelukt is).
- Pedagogisch medewerkers stimuleren kinderen zelf materialen te pakken en op te ruimen.
- Pedagogisch medewerkers praten over het verschil tussen 'mij' en 'anderen'. Hierdoor ontwikkelt een kind een eigen identiteit.
- Kinderen worden gestimuleerd zelfstandig dingen te doen, zoals het aandoen van de eigen jas, schoenen en handen wassen.
- Kinderen krijgen de ruimte om zich terug te trekken, hun eigen ding te doen.
- Kinderen krijgen beschrijvende complimenten van de pedagogisch medewerkers. Bijvoorbeeld; 'Het is je gelukt om je stoel neer te zetten en rustig te gaan zitten', goed

gedaan! Een kind wordt gezien en ervaart dat hij zelf iets gedaan heeft om iets te bereiken (middel-doel).

- De pedagogisch medewerkers tonen in hun handelen respect voor de diversiteit in achtergrond en religie binnen de groep. Kinderen krijgen vaak benoemd wat er anders en gelijk is aan ons allemaal (begrippen leren als 'hetzelfde en 'verschillend/anders') en leren hierdoor dat iedereen uniek is.

Ontwikkeling van waarneming

- Op iedere groep is ontwikkelingsmateriaal aanwezig dat kinderen waarnemen met hun zintuigen.
- We stimuleren het ontdekken van materialen: kijken, voelen met hun handen, mond en voeten.

Ontwikkeling van oriëntatie op ruimte, tijd en wereldverkenning

- Er wordt in verschillende ruimtes gespeeld: in echte ruimten, zoals in de groep en op de buitenplaats; in verkleinende modellen; zoals met het poppenhuis of in het keukentje. Kinderen ervaren letterlijk de verschillende ruimtes.
- Kinderen leren opereren en construeren met figuren en vormen, bijvoorbeeld bij het maken van puzzels of bij het bouwen met voorwerpen.
- In het project Verkeer gebruiken kinderen verschillende routes, variërend van een parcours voor auto's en fietsen tot verkeerssituaties met auto's op een verkeerskleed.
- Op de groep hangen dagritmekaarten. Hierdoor leren kinderen de volgorde van activiteiten in de tijd.
- Op de groep zijn praatplaten om kinderen de kenmerken van de seizoenen en de volgorde ervan te leren kennen.
- Pedagogisch medewerkers hanteren begrippen als 'gisteren', 'vroeger' en 'zo meteen' om bij kinderen tijdsbegrip te ontwikkelen.

Kunstzinnige ontwikkeling

- Kinderen ontwikkelen hun gevoel voor drama door samen met andere kinderen rollenspellen en als-of-spelletjes te doen.
- Pedagogisch medewerkers vertellen verhalen en lezen boeken voor, met levendige illustraties en interacties passend bij de leeftijd van de kinderen.
- Als kinderen met eigen creatieve ideeën komen, worden deze aangemoedigd en helpen pedagogisch medewerkers om deze te kunnen uitvoeren.
- Tijdens een dansactiviteit mag ieder kind zijn eigen interpretatie aan bewegingen geven, waardoor het kind zijn lichaam als totaliteit ervaart.
- Kinderen ontwikkelen hun muzikaliteit door te luisteren naar herkenbare liedjes en zelf muziek te maken. Hierbij spelen de terugkerende liedjes rond het eten en opruimen ook een belangrijke rol.

- Kinderen mogen experimenteren met geluiden en ritmes. Bijvoorbeeld door geluiden te maken met muziekinstrumenten en andere voorwerpen.

Piramide-projecten

Piramide werkt met projecten. Vier weken lang werkt een groep aan een thema aan de hand van een projectboek. Hieruit stelt een pedagogisch medewerker voor haar groep een aanbod samen. Ze besteedt aandacht aan de speelleeromgeving, interactieve groepsactiviteiten, differentiatie en samenwerking met de ouders. Voor de projecten wordt een jaarplanning en een weekplanning gemaakt. De jaarplanning is enigszins flexibel, maar in basis staan de thema's vast, omdat er een opbouw in zit van makkelijk naar moeilijk. Voor de weekplanning wordt gekozen voor activiteiten die aansluiten bij het niveau en de interesses van de kinderen in de groep. Met behulp van het doelenoverzicht zorgt de pedagogisch medewerker ervoor dat er aan groepsdoelen wordt gewerkt en dat verschillende ontwikkelingsgebieden aan bod komen. De thema's worden bovendien ieder jaar herhaald; elk jaar kunnen de kinderen het thema op een hoger niveau en met een andere invalshoek ontdekken. De thema's zijn: Welkom, Mensen, Eten en drinken, Herfst, Wonen, Feest (Sinterklaas, Suikerfeest en Kerstmis), Ziek en gezond, Kleding, Lente, Kunst, Verkeer en Zomertijd.

Typerend voor het werken met Piramide-thema's is de opbouw van een project:

- Oriënteren; de pedagogisch medewerker richt de aandacht van de kinderen op het thema Nieuwe hoeken of materialen worden verkend en een nieuw prentenboek wordt geïntroduceerd.
- Demonstreren; de pedagogisch medewerker geeft voorbeelden die passen bij de begrippen en kenmerken van het thema. Kinderen worden gestimuleerd om zoveel mogelijk zintuigen te gebruiken. De pedagogisch medewerker herhaalt de begrippen steeds.
- Verbreden; kinderen dat wat ze geleerd hebben toepassen in nieuwe situaties. Er worden andere materialen en nieuwe voorbeelden aangeboden. Hierdoor kunnen de kinderen materialen en situaties vergelijken: wat zijn de verschillen? Wat zijn de overeenkomsten? Gesprekken over het thema krijgen meer betekenis.
- Verdiepen; kinderen gaan dat wat ze geleerd hebben toepassen in nieuwe en moeilijkere situaties. De pedagogisch medewerker stelt de kinderen veel open vragen. Het doel is dat kinderen nadenken over hun eigen handelen, over wat er komen gaat en conclusies trekken naar aanleiding van eerdere ervaringen.

9.4 Volgen van de ontwikkeling van het kind 0-4 jaar

Dit gebeurt met behulp van het 'Volgsysteem Jonge kind 0-4 jaar' van Cito of met het kind volgsysteem 'Kijk'. Kinderen met een VVE-indicatie worden geobserveerd op de leeftijd van 3 jaar en 3 jaar en 10 maanden. Het doel van de observaties is na te gaan hoe het met het kind

gaat en welke ondersteuning nodig is. Deze ondersteuning kan zowel individueel als in groepsverband worden gegeven.

Het volgen van de ontwikkeling van een kind verloopt in een vaste volgorde:

- Stap 1: Bij plaatsing van een kind maken de pedagogisch medewerkers een planning van de observatiemomenten en de oudergesprekken van start tot verlaten van de groep (formulier F.3.1.Gg).
- Stap 2: Pedagogisch medewerkers informeren ouders over het kindvolgsysteem bij het intakegesprek. Pedagogisch medewerkers geven door wanneer de observatiemomenten zullen plaatsvinden.
- Stap 3: Pedagogisch medewerkers nemen de planning van de individuele observatiemomenten over in de jaarplanning.
- Stap 4: Pedagogisch medewerkers voeren de registratie (observatie) in (www.kijkregistratie.nl) en vullen de ontwikkelingslijnen van het kind in. Ouders worden gevraagd thuis de vragenlijst voor kinderen 0-4 jaar in te vullen en worden uitgenodigd op gesprek (formulier F.3.1.I).
- Stap 5: Wordt er geconstateerd dat een kind achterloopt in de ontwikkeling, dan wordt er door de tutor (eventueel samen met de pedagogisch coach) een handelingsplan gemaakt voor het individuele kind (formulier F3.1.k). Dit wordt besproken met de ouders.
- Stap 6: Plan van aanpak wordt 2 maanden ingezet, daarna wordt er gekeken of het plan gewerkt heeft of dat deze bijgesteld moet worden. Voor peuters van 3:10 jaar wordt in deze fase ook de Peuteroverdrachtslijst ingevuld.
- Stap 7: Er vindt een kort gesprek plaats met de ouders aan de hand van het registratieverslag, de vragenlijst voor ouders en eventueel het handelingsplan.
- Stap 8: Er vindt een warme overdracht plaats tussen de ouders, pedagogisch medewerker of pedagogisch coach en de leerkracht van de basisschool. Tijdens dit gesprek wordt de Peuteroverdrachtslijst besproken. De ouders ontvangen een kopie van het rapport uit Kijk en de Peuteroverdrachtslijst en ondertekenen beide (in tweevoud zodat de school ook een exemplaar heeft). De ouder moet toestemming geven om dit rapport te delen. Wanneer een kind ook naar de BSO gaat wordt het volledige kinddossier daar ook overgedragen. Indien het kind niet naar de BSO gaat, wordt het volledige kinddossier bewaard op de locatie.
- Stap 9: De pedagogisch medewerker registreert de terugkoppeling in het registratiesysteem (formulier F 3.1.G).

*Wanneer er specifieke zorgen zijn over de ontwikkeling van het kind, vindt er nog een gesprek plaats tussen de pedagogisch medewerker, de pedagogisch coach en de leerkracht van de basisschool. Ouders worden hiervan op de hoogte gebracht, maar zijn niet aanwezig tijdens het gesprek.

9.5 Tutoren

Wij werken met tutoren; dit zijn pedagogisch medewerkers met extra uren voor tutoring. De tutor werkt met individuele kinderen of kleine groepjes en biedt extra ondersteuning aan een kind dat dat nodig heeft. Een tutor kijkt naar een kind: wat voor soort activiteiten vindt het kind leuk, hoe kan ze het kind helpen, met wie speelt het kind graag? Hierdoor kan ze aansluiten bij de behoeften en het ontwikkelingsniveau van een kind en doelgerichte activiteiten aanbieden. De tutor maakt aantekeningen over de kinderen met wie ze werkt en bespreekt deze met de pedagogisch medewerkers van de groep. Haar aantekeningen worden meegenomen in de evaluatie van het handelingsplan (stap 7 in het volgsysteem).

9.6 Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie

Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in de Voorschoolse Educatie verhoogt het effect van VVE aanzienlijk. Ouderbetrokkenheid is belangrijk, omdat de opvang en ouders de opvoedingstaak delen. Bovendien spelen de ervaringen en indrukken die een kind thuis opdoet een belangrijk rol in de ontwikkeling. Een goede samenwerking tussen ouders en pedagogisch medewerkers is dus essentieel. Ouders kennen hun kind het beste en kunnen aangeven wat de ontwikkelingsbehoeften en talenten van het kind zijn. Ouders zijn als het ware 'educatieve' partners.

Hoe worden ouders betrokken bij de voorschoolse activiteiten?

- Ouders worden gestimuleerd om deel te nemen aan ouderactiviteiten, zoals informatiebijeenkomsten over VVE, themabijeenkomsten, voorlezen door de leesmediacoach en ouder-kindactiviteiten.
- Op iedere locatie is een informatietafel of informatiebord. Deze is ingericht met foto's en materialen die aansluiten bij wat de kinderen hebben meegemaakt.
- Spelmateriaal wordt vooraf klaargezet zodat ouders en kind direct bij binnenkomst kunnen spelen; de spelinloop.
- De pedagogisch medewerkers doen suggesties voor activiteiten die ouders thuis met hun kind kunnen doen en geven spelmateriaal mee (met instructies of handleidingen).
- De pedagogisch medewerkers koppelen tijdens de breng- en haalmomenten met ouders en kinderen terug of en hoe de activiteiten thuis zijn uitgevoerd.
- Zowel op het kinderdagverblijf als op de peuteropvang worden de ouders op de hoogte gehouden van de activiteiten die de kinderen worden aangeboden. Zij ontvangen bij ieder Piramide-project een projectbrief.

Hoe worden ouders betrokken bij het stimuleren van de ontwikkeling van het kind?

- De intake is face-to-face. Tijdens de intake wordt gesproken over opvoeding en het stimuleren van de ontwikkeling.

- Pedagogisch medewerkers houden informeel korte gesprekken met de ouders over de ontwikkeling van het kind bij het brengen en halen.
- In het ouderportaal worden korte notities gemaakt over de ontwikkeling van het kind, eventueel voorzien van foto's.
- Er zijn 2 keer per jaar gesprekken op uitnodiging van de pedagogisch medewerkers waarin ouders worden geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind(eren). De resultaten uit het kind-volgsysteem worden met hen besproken.
- Zorgen rondom het kind worden altijd gedeeld met ouders en er zijn zonodig regelmatig gesprekken om de voortgang te bespreken.
- Informatie over de ontwikkeling van het kind en de VVE-activiteiten kunnen vertaald worden in de thuistaal, wanneer ouders geen Nederlands spreken en lezen. Wanneer het nodig is, kan een tolk worden ingezet tijdens oudergesprekken.

9.7 Certificering

De beroepskrachten, die werkzaam zijn in het VVE kinderdagverblijf of een VVE peuteropvang, zijn opgeleid en in het bezit van een certificaat betreffende de Voorschoolse Educatie. Zij beheersen de Nederlandse taal op 3F niveau (mondelinge taalvaardigheid en lezen).

9.8 Speelleeromgeving

Een ruimte krijgt een prettige sfeer door rustig kleurgebruik, lichtinval en de juiste inrichting. Ook geluid speelt hierbij een rol en moet overwegend rustig zijn zodat de kinderen ontspannen en geconcentreerd kunnen spelen of werken. Een goede basis voor een effectief speel- en leerproces is een omgeving met een duidelijke structuur. Een basisinrichting waarin speelhoeken en materiaal een vaste plek hebben, wat er voor zorgt dat kinderen vertrouwd raken met de ruimte en duidelijk is waarmee ze kunnen spelen. De ruimte moet enerzijds rust uitstralen en anderzijds kinderen nieuwsgierig maken. Kinderen hebben naast een vertrouwde inrichting ook behoefte aan nieuwe prikkels; door regelmatig materialen te wisselen blijft de ruimte vertrouwd en interessant. Het aantal materialen blijft beperkt, zodat de kinderen het geheel kunnen overzien. Als kinderen te veel materialen aangeboden krijgen, spelen ze overal kort mee en komen ze moeilijker tot spel. Het is wel belangrijk dat materiaal in meervoud beschikbaar is, zodat kinderen elkaars spelgedrag dan kunnen imiteren, waardoor de eerste vormen van samenspel ontstaan.

We hechten veel waarde aan materialen waarmee kinderen de werkelijkheid kunnen nabootsen: de zogenaamde open materialen. Materialen als pannen en deksels, pollepels, flessen, bekers en dingen uit de natuur zoals bladeren, veren, dennenappels geven een kind informatie over hoe de wereld werkt en vergroot een kind zijn woordenschat. Bij het aanbieden van materialen wordt rekening gehouden met leeftijdsverschillen, verschillen in ontwikkelingsniveau, maar ook met verschillen tussen jongens en meisjes en culturele achtergrond. Kinderen mogen zelf kiezen met welke materiaal en in welke hoek ze willen spelen. De materialen voor zelfstandig spelen liggen op ooghoogte zodat ze zelf kunnen

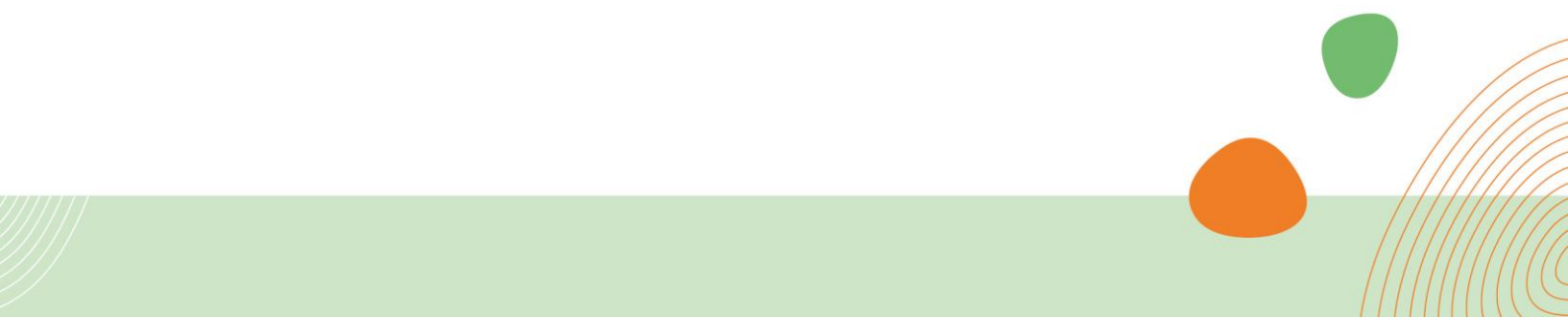
pakken en terugleggen. De pedagogisch medewerker observeert welke materialen het kind boeit, zodat ze dit een volgende keer weer kan aanbieden, en eventueel kan uitbreiden met iets nieuws. Zo verbreedt of verdiept ze het spel (zone van naaste ontwikkeling).

Voorbeelden van hoeken voor peuters:

- Denkhoek; hier worden kinderen uitgedaagd om allerlei denk- en rekenproblemen op te lossen. Bij veel projecten vult de pedagogisch medewerker de Denkhoek aan met materialen die aansluiten bij het thema. In deze hoek staan vaak ook de ontwikkelingsmaterialen; puzzels, mozaïek en/of serio.
- Huishoek; de huishoek is favoriet bij kinderen omdat dit het meest vertrouwd is, de inrichting en echte materialen sluiten aan bij hoe het thuis is.
- Taalhoek; in de taalhoek is een rustige bank of stoel om samen een boek te lezen. De boeken staan op kind hoogte zodat ze zelf kunnen kiezen welke ze willen lezen. Er is altijd een collectie die aansluit bij de leeftijd en de interesses van de kinderen. Bij elke project komen er boeken bij die aansluiten bij het thema. Ook staat er bij ieder project tijdens het interactief voorlezen een prentenboek centraal en liggen op de verteltafel of in de vertelkoffer voorwerpen en knuffels die hierbij aansluiten. Dit vergroot het verhaalbegrip van kinderen.
- Muziekhoek; in de muziekhoek kunnen kinderen experimenteren met materialen die geluid maken; echte muziekinstrumenten of zelfgemaakte muziekinstrumenten.
- Beeldende hoek; in de beeldende hoek wordt de creativiteit en fijne motoriek van kinderen gestimuleerd. In deze hoek staan materialen als verf, klei, papier om op te tekenen, plaksels en kwasten en kosteloos materiaal.
- Bouwhoek/constructiehoek; in de bouwhoek/constructiehoek liggen allerlei blokken in verschillende grootte, vorm en kleur, en constructiematerialen die kinderen uitnodigen om bouwwerken te maken.
- Zand-/watertafel; met zand en water kunnen kinderen heerlijk spelen! Tegelijkertijd doen ze sensomotorische ervaringen op door met hun handen te spelen. Zand biedt veel mogelijkheden tot nieuw spel; kunstwerkjes maken, bouwwerken maken. Ook de combinatie van zand en water is voor kinderen heel interessant en zullen ze met verschillende zintuigen waarnemen. In de watertafel kunnen kinderen allerlei proefjes doen; Drijft iets? Zinkt iets? Verkleurt iets in het water?
- De ontdekhoek; hier kunnen kinderen ontdekkingen doen met concrete materialen die aansluiten bij het thema. Kinderen onderzoeken de materialen in de Ontdekhoek met hun zintuigen.

Een goede buitenruimte is onmisbaar. Buitenspelen biedt kinderen mogelijkheden om te bewegen, te ontdekken, te spelen en hun energie kwijt te kunnen. De ruimte moet vertrouwd en uitdagend zijn en een plek zijn waar kinderen actief kunnen spelen en ze zich kunnen terugtrekken in afgebakende hoekjes. Het ontdekken van de natuur is een belangrijk element in de buitenruimte; verschillende beplanting, kleuren en geuren, plekjes waar dieren zich

kunnen nestelen, zon- en schaduwplekken en verschillende ondergronden, daagt de kinderen uit tot nieuwe spel. Ook zand en water zijn belangrijke elementen in een buitenruimte en heerlijk om mee te spelen! Dit wordt nog interessanter als ze hier echte materialen, zoals bakjes, maatbekers, gieters, trechters en schepjes bij kunnen gebruiken.

10 Evaluatie van het pedagogisch beleid

De evaluatiemomenten van het pedagogisch beleidsplan zijn op twee manieren geregeld.

Documenten m.b.t. het pedagogisch beleidsplan:

- Jaarlijks wordt het visiedocument pedagogisch beleidsplan geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.
- Jaarlijks is de evaluatie van het visiedocument pedagogisch beleidsplan een onderwerp van bespreking op vergadering met de (centrale) oudercommissie en in de teamvergadering op de locaties.

Verankering pedagogisch beleid en uitvoering in het werkveld (op de groepen):

- De praktijkwijzers per leeftijdscategorie is de basis voor pedagogisch handelen. De teamleider en clustermanager zijn verantwoordelijk voor het toezicht op het handelen volgens het visiedocument, het praktijkdocument per leeftijdscategorie en het locatiewerkplan.
- Toetsing door de GGD op meerdere aspecten van de opvang en het pedagogisch beleidsplan.
- Toetsing van de Vroeg- en Voorschoolse Educatie door de onderwijsinspectie.

